

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

*«Δεῦτε λαοί, σήμερον ὑποδεξώμεθα
τῶν νηστειῶν τό χάρισμα
ὡς θεοδώρητον καιρόν τῆς μετανοίας...»*

(Δευτέρα Α' Ἑβδομάδος Νηστειῶν)

Ἀδελφοί καί τέκνα ἀγαπητά ἐν Κυρίῳ,

Ἡ νηστεία, τήν ὁποίαν μᾶς προτείνει ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία, δέν εἶναι στέρησις, ἀλλά χάρισμα. Καί ἡ μετάνοια, εἰς τήν ὁποίαν μᾶς καλεῖ, δέν εἶναι τιμωρία, ἀλλά θεῖον δῶρημα.

Καί ὅταν ἡ Ἐκκλησία διά τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς, τήν ὁποίαν μόλις ἠκούσαμεν, μᾶς προτρέπη νά μή θησαυρίζωμεν θησαυρούς ἐπί τῆς γῆς, «ὅπου σῆς καί βρωῶσις ἀφανίζει», ἀλλά νά θησαυρίζωμεν θησαυρούς ἐν οὐρανῷ, ὅπου καμμία ἀπειλή φθορᾶς δέν ὑπάρχει, μᾶς λέγει τήν ἀλήθειαν.

Διότι ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλά ζῆ εἰς τόν κόσμον τοῦτον καί τόν γνωρίζει.

Γνωρίζει τόν ἄνθρωπον· τάς πραγματικές του ανάγκας καί ταλαιπωρίας.

Γνωρίζει καλῶς τήν ἐποχὴν μας. Τήν ἐποχὴν τῶν μεγάλων ἐξελίξεων καί ταχυτήτων. Τοῦ καταιγισμοῦ τῶν πληροφοριῶν καί τῶν συγχύσεων. Τῶν πολλῶν φόβων, ἀπειλῶν καί καταρρεύσεων...

Δι' αὐτό, ἤρεμα καί σταθερά καλεῖ τοὺς πάντας εἰς μετάνοιαν. Δι' αὐτό, ἀποτρέπει τά τέκνα της νά πάρουν ἐσφαλμένον δρόμον μέ τό νά θησαυρίζουν τόν κόπον τους καί νά στηρίζουν τήν ἐλπίδα τους ἐπί βάσεων σαθρῶν. Ἀλλά τά προτρέπει νά θησαυρίζουν ἐν οὐρανῷ. Διότι ὅπου εἶναι ὁ θησαυρός ἡμῶν, ἐκεῖ εὐρίσκεται καί ἡ καρδιά ἡμῶν.

Ὁ θησαυρός πού δέν φθείρεται καί ἡ ἐλπίς πού δέν καταισχύνει, εἶναι ἡ θεία Ἀγάπη·

ή συνεκτική τῶν πάντων Δύναμις. Εἶναι ὁ σαρκωθεὶς Θεὸς Λόγος, πού μένει μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγιασμός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν. Καὶ δέν ἤλθε νά κρίνῃ ἀλλὰ νά σώσῃ τὸν κόσμον. Δεν ἤλθε νά ἐπιπλήξῃ ἀλλὰ νά θεραπεύσῃ. «Πλήττει συμπαθῶς καὶ σπλαγχνίζει θερμῶς».

Κατήργησε τὸν τό κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον. Ἐξήλειψε τὸ ἀμειδές τοῦ θανάτου. Δηλαδή τὴν χωρὶς μειδίαμα σκοτεινὴν μορφὴν καὶ παρουσίαν τοῦ θανάτου. Ἡ ὁποία ὅταν ὑπάρχῃ, ἀμαυρῶνει καὶ δηλητηριάζει ὅλην τὴν ζωὴν καὶ τὴν χάραν τοῦ ἀνθρώπου.

Δι' αὐτό, ὅταν ἡ καρδιά καὶ ἡ ἀγάπη μας εἶναι ἐστραμμέναι εἰς τὸν Θεάνθρωπον Κύριον, τὸν καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων τὴν ἐξουσίαν ἔχοντα, τότε ὅλα φωτίζονται καὶ μεταμορφώνονται.

Καὶ ὅταν ὁ Ἀπόστολος προτρέπῃ νά μὴ στηριζώμεθα «ἐπὶ πλοῦτου ἀδηλότῃ, ἀλλ' ἐν τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν» (Α' Τιμ. 6,17), μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ἡ ἀληθινὴ ἀπόλαυσις τῆς ζωῆς εἶναι ἐκεῖνο πού μᾶς δίδει ὁ Θεὸς καὶ ἡμεῖς τὸ δεχόμεθα μέ εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχαριστίαν. Τότε τὸ ὀλίγον εἶναι πλοῦσιον ὡς εὐλογημένον· καὶ τὸ πρόσκαιρον καὶ στιγμιαῖον λάμπει μέ φῶς αἰωνιότητος.

Τότε, ὄχι μόνον αἱ χαραὶ τῆς ζωῆς ἔχουν κάτι πού δέν παρέρχεται. Ἀλλὰ καὶ αἱ δοκιμασίαι καὶ αἱ θλίψεις γίνονται ἀφορμαὶ θείας παρακλήσεως.

Ἡ θεία οἰκονομία τῆς σωτηρίας μας εἶναι βεβαία. Εἶναι «ὁ βάθει σοφίας φιλανθρώπως πάντα οἰκονομῶν». Καὶ ἡ παρακαταθήκη τῶν κόπων μας ἐξησφαλισμένη, διότι «παρακατατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα» εἰς τὸν Θεάνθρωπον Κύριον.

Δι' αὐτό, ὅταν τὸ εὐαγγέλιον μᾶς παραπέμπῃ εἰς τὸν οὐρανόν, κυριολεκτεῖ. Μᾶς προσγειώνει εἰς τὴν πραγματικότητα τῆς γῆς ἡ ὁποία ἔγινεν οὐρανός.

Αὐτὴν τὴν βεβαιότητα ζῆ καὶ ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία.

«Διὰ τοῦ Σταυροῦ σου, Χριστέ, μία ποίμνη γέγονεν Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων καὶ μία Ἐκκλησία· οὐρανός καὶ ἡ γῆ ἀγάλλεται, Κύριε, δόξα σοι».

Μᾶς χαρίζει τὴν δυνατότητα νά ζήσωμεν τὸ θαῦμα ὅτι ἡ γῆ ἔγινεν οὐρανός. Καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ἡμῶν ἔστι.

Αἱ ρίζαι τοῦ ἀνθρώπου εὐρίσκονται εἰς τὸν οὐρανόν. Χωρὶς τὴν Ἐκκλησίαν εἴμεθα μετέωροι καὶ ἀνέστιοι.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σπίτι μας. Ὅσον ἐπιστρέφει ὁ ἄνθρωπος εἰς αὐτὴν, τόσον ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἔρχεται εἰς ἑαυτόν. Ὅσον ἀπομακρύνεται, χάνεται καὶ ἐξαχρειοῦται.

Ὅσον πλησιάζομεν τὴν Ἐκκλησίαν, αἰσθανόμεθα τὴν γνησιότητα τοῦ ἀληθινοῦ. Βλέπομεν τὸν οὐράνιον Πατέρα νά μᾶς περιμένῃ ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν.

Μᾶς πείθει ἡ αἴσθησις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κάλλους. Ἡ παρουσία τῆς κραταιᾶς ἀγάπης πού νικᾷ τὸν θάνατον. Καὶ ὄχι τοῦ φθοροῦ καὶ ἀμφιβόλου πού ἐμπαίζει τὸν ἄνθρωπον.

Ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, τὴν θεῖαν πρόσκλησιν νά εἰσέλθωμεν εἰς τὸ πέλαγος τῆς νηστείας, διὰ νά φθάσωμεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ φωτός καὶ τῆς ἀναστάσεως σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις.

Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ ,βθ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Ἡ ἐπουράνιος Κλίμαξ

*«Χαῖρε, κλίμαξ ἐπουράνιε δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός·
Χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν».*
(Α' Χαιρετισμοί)

Ἡ Παναγία μας, ἡ Πανάχραντος Μητέρα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι τό πλέον ἀγαπητό καὶ σεβαστό Πρόσωπο τῆς Πίστεώς μας, μετὰ τόν Θεόν φυσικά. Καί αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο. Κατέχει τὰ δευτερεῖα τῆς Ἁγίας Τριάδος· εἶναι ἡ μετὰ Θεόν θεός, ὅπως λέγει χαρακτηριστικά ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης.

Δέν εἶναι τυχαῖο, ἀλλά ἀποτέλεσε ἡ Παναγία μας τήν κατ' εὐδοκίαν ἐπιλογή τοῦ Θεοῦ, σέ Αὐτήν ἐπαναπαύθηκε ὅσο σέ κανένα ἄλλο ἔλλογο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ ποτέ ἡ Ἁγία Τριάς. Καί αὐτό δέν ἦταν προϊόν ἐνός ἀπολύτου προορισμοῦ, ἀλλά ἀποτέλεσμα τῆς ἐλεύθερης βούλησης τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀξιοποίησε τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ ὅσο κανένας ἄλλος ἄνθρωπος.

Τά χαρίσματα αὐτά κατόρθωσε μέ τή συνέργεια τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ νά τά φτάσει στόν ὕψιστο καὶ τελειότατο βαθμό καί νά γίνει ἔτσι ἡ Κεχαριτωμένη, ἡ κατ' ἐξοχίαν Χαριτωμένη, ὅπως μέ θαυμασμό καὶ δέος τήν προσφώνησε ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ κατά τόν Εὐαγγελισμό.

Γι' αὐτό, ὅταν ἀναφερόμαστε στίς ἀρετές τῆς Θεοτόκου, χρησιμοποιοῦμε λέξεις καὶ ἐπίθετα πού καταδεικνύουν τόν ὑπερμέγιστο αὐτό βαθμό στόν ὁποῖον καταξιώθηκε νά φτάσει. Δέν λέμε ἀπλῶς Ἁγία, ἀλλά Παναγία, δέν λέμε ἀπλῶς Ἄχραντος, ἀλλά Πανάχραντος· ἐπίσης Πάναγνος, Πανάσπιλος, Παναμιώμητος, Πανακίρατος, Ὑπερευλογημένη, Κεχαριτωμένη, Πανύμνητος καί τόσα ἄλλα μέ τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει στολίσει τό πανίερρον Πρόσωπον τῆς Παναγίας μας.

Κανεῖς ἄλλος ἄνθρωπος ἢ δημιούργημα τοῦ Θεοῦ δέν ἔχει κοσμηθεῖ μέ τόσα ἐπίθετα, γεγονός πού ὑποδηλώνει ἕναν ἀνεξάντλητο θαυμασμό, μιὰ ἀκόρεστη δίψα γιά νά ὑμνηθεῖ καί νά μεγαλυνηθεῖ αὐτό τό θεῖον Πρόσωπο πού ἀποτέλεσε τήν ἀπαρχή καί τήν αἰτία τῆς σωτηρίας μας.

Βεβαίως ὁ Χριστός εἶναι Αὐτός πού μᾶς σώζει. Ὅμως γιά τή σωτηρία μας ὁ Χριστός ἔγινε ἄνθρωπος καί αὐτό συνετελέσθη μέ τήν καθοριστική καί ἀνεπανάληπτη συμβολή τῆς Θεοτόκου. Ἡ Παναγία μας δέν ἐξαναγκάσθηκε, ἀλλά μέ τή θέλησή Της ὑποτάχθηκε στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, λέγοντας τό· «ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά τό ρημά σου»!

Αὐτή πού εἶχε φθάσει μέ τόν προσωπικό Της ἀγῶνα στήν τελειότητα τῶν ἀρετῶν ἐπισφράγησε καί κατέδειξε σέ ὅλους μας τή γνησιότητα καί τό δυσθεώρητον βάθος αὐτῶν τῶν ἀρετῶν ὑποτασσόμενη κατά πάντα στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, χωρίς νά βιασθεῖ, χωρίς νά ἐξαναγκασθεῖ, ἀλλά μέ μόνη τήν προσωπική Της προαίρεση. Προαίρεση πού ἦταν κεκαθαρισμένη ἀπό τό πάθος τῆς αὐτοπεποιθήσεως καί φιλαυτίας, τῆς ἐμπιστοσύνης καί προσκολλησεως στό ἴδιον θέλημα, κατάσταση πού ἀποξενώνει ὀλότελα τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεόν καί τόν καθιστᾷ ἀπό εἰκόνα τοῦ Θεοῦ σέ δαιμονόπληκτη —ἀν ὄχι δαιμονισμένη— καί ἀλλοτριωμένη προσωπικότητα.

Ἡ Παναγία μας μέ τήν ὑποταγή Της στό θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀναίρεσε καί ἐθεράπευσε τήν παρακοή τῆς πρώτης Εὐσας, γι' αὐτό καί δικαίως ἀπο-

καλείται θεολογικά ως δεύτερη Εύα.

Αργότερα τό ίδιο θά κάνει και ό Θεάνθρωπος Χριστός, ώστε μέ τήν ύπακοή στόν Πατέρα, πού έφτασε μέχρι τό σταυρικό θάνατο, νά θεραπεύσει την δλέθρια παρακοή τοῦ πρώτου Άδάμ στόν Παράδεισο. Διά τοῦτο και ό Κύριος είναι ό Νέος Άδάμ. Όπως όμως προηγήθηκε ή παρακοή τῆς Εὔας και άκολούθησε και ό Άδάμ, έτσι έπρεπε νά προηγηθεῖ και ή Ύπακοή τῆς Θεοτόκου και έπειτα νά άκολουθησει ό Χριστός.

Μέ τόν τρόπο αυτό ό Θεός άναστήλωσε τήν άμεινωθεῖσα εικόνα Του, τόν άνθρωπο, χρησιμοποιώντας τήν ίδια οδό. Διότι μέ τήν ελεύθερη βούλησή τους εξέπεσαν οί Πρωτόπλαστοι και πάλι μέ τήν ελεύθερη, αλλά καθαρή από κάθε ροπή άμαρτίας, βούλησή τους υπετάγησαν στό θέλημα τοῦ Θεοῦ τόσο ή Παναγία μας όσο και ό Κύριός μας Ίησους Χριστός.

Ό Θεός έτσι κατέδειξε ότι Έκεῖνος έπλασε τόν άνθρωπο «καλόν λίαν», κατ' εικόνα και καθ' όμοίωσίν Του και ότι δέν θά πρέπει νά άναζητοῦμε τίς εϋθύνες γιά τήν άμαρτία και τό κακό σ' Έκεῖνον, αλλά στην κακή χρήση τῆς ελευθερίας μας. Π' αυτό και παραχώρησε νά έχουμε πρό όφθαλμῶν μας τά δύο αυτά πρότυπα ζεύγη — Παλιό Άδάμ — παλαιά Εύα και Νέο Άδάμ — Νέα Εύα — ώστε μέ τρόπο άμάχητο νά άποκαλύπτονται οί συνέπειες και τά επακόλουθα τόσο τῆς μᾶς όσο και τῆς άλλης έπιλογῆς. Και τά επακόλουθα αυτά είναι εϋγλωττα: ή μία μᾶς οδήγησε στό θάνατο και στην έξωση από τόν Παράδεισο, ένῶ ή άλλη μᾶς εισάγει στην Βασιλεία τοῦ Θεοῦ και τήν αιώνια Ζωή.

Εἶναι μακάριος ό άνθρωπος πού δέν θά παραμείνει άπλῶς ένας θαυμαστής τῆς Κυρίας Θεοτόκου, αλλά θά άποδεχθεῖ τό μήνυμα και τούς συμβολισμούς τῆς παρουσίας Τῆς μέσα στην Έκκλησία και θά άγωνιστεῖ νά γίνει μιμητής και κοινωνός τῶν χαρίτων Τῆς. Διότι και Αὐτή ήταν ένας θνητός και φθαρτός άνθρωπος, όπως ὅλοι μας, και μάλιστα, όπως διακηρύσσει σωστά ή Όρθόδοξη Έκκλησία μας, γεννήθηκε μέ τή βαριά κληρονομιά τοῦ προπατορικού άμαρτήματος. Πέτυ-

χε όμως μέ τόν ένσυνείδητο και αὐτοπροαίρετο πνευματικό Τῆς άγώνα νά παραμείνει άσπιλη από κάθε προσωπικό άμάρτημα και νά δημιουργήσει γιά τόν Έαυτό Τῆς τίς προϋποθέσεις ώστε νά δεχθεῖ μέσα Τῆς τόν ίδιο τόν Θεόν, ό Όποῖος τήν καθάρισε ὀλοσχερῶς και από αὐτή τήν κοινή άρνητική κληρονομιά τοῦ ανθρώπινου γένους.

Μποροῦμε λοιπόν άπερίφραστα νά ποῦμε — κάτι πού δέν τονίζεται πάντοτε επαρκῶς — ότι μαζί μέ τόν Θεάνθρωπο Χριστό και ή Παναγία μας είναι άναμάρτητος. Δέν θά μπορούσε διαφορετικά νά δανείσει τήν σάρκα και τό αἷμά Τῆς στόν σαρκωθέντα Θεόν. Θά ήταν παντελῶς άδύνατη και άνέφικτη ή σύγκραση τῆς παραμικρᾶς άμαρτίας, τοῦ παραμικροῦ σπίλου ή μώμου μέ τήν θεία φύση.

Η Παναγία μας λοιπόν δέν πρεσβεῦει άπλῶς, όπως οί ὑπόλοιποι άγιοι. Η Παναγία σώζει. Σώζει γιατί ή μεσιτεία Τῆς είναι άπροσμάχητη, διότι πάντοτε τό θέλημά Τῆς είναι ταυτισμένο μέ τό θέλημα τῆς Παναγίας Τριάδος. Δέν είναι Θεά. Εἶναι όμως τό πίο θεωμένο και έξαγιασμένο κτίσμα τοῦ Θεοῦ και ὅσοι προστρέχουν στή μεσιτεία Τῆς λαμβάνουν τήν έκπλήρωση τῶν αἰτημάτων τους.

Άρκεί αυτά νά μήν αντίκεινται στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, διότι τότε ή Παναγία μας ὄχι άδυνατεῖ αλλά δέν θέλει νά τά έκπληρώσει, γνωρίζοντας ότι ὅ,τι αντίβαινει στό θεῖον Θέλημα είναι δλέθριο γιά τόν άνθρωπο πού τόσο αγαπά και γιά τόν ὅποιον προσεύχεται μέ πόθο ένώπιον τοῦ Υἱοῦ Τῆς.

Αὐτή είναι λοιπόν ή Κλίμαξ, ή σκάλα, διά τῆς Όποίας κατέβηκε ό Θεός στόν κόσμο παίρνοντας τήν ανθρώπινη φύση. Και Αὐτή είναι πάλι ή γέφυρα πού οδήγει πρὸς τήν αιώνια Ζωή ὅσους θελήσουν νά τή διαβοῦν, πού σημαίνει ὅσους θελήσουν νά μιμηθοῦν τή ζωή Τῆς και νά ὑποταχθοῦν κατά πάντα και διά πάντα στό πανάγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ. Άλλος δρόμος δέν ὑπάρχει και ή Παναγία μας εἶναι ό Φάρος πού μᾶς ὑποδεικνύει άκατάπαυστα ποιός πρέπει νά είναι ό προορισμός και ό στόχος μας.

Ίερομόν. **Ρομανός ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ**

2. Πρόταση για αλλαγή

‘Ο Θεός άπ. Παῦλος κατανοώντας αυτό τό ανθρώπινο δράμα τής φθοράς άπό τήν άμαρτία καί θέλοντας νά άνυψώσει έκ νέου τόν άνθρωπο στήν προτέρα του πνευματική κατάσταση δίδει μία σπουδαιότατη συμβουλή.

«Σάς προτρέπω νά μήν έξομοιώνεσθε πρός τόν τρόπο τής ζωής τών ύλοφρόνων ανθρώπων, οί όποιοι είναι προσκολλημένοι στίς μάταιες σκέψεις καί φροντίδες τής παρούσας ζωής, αλλά νά μεταμορφώσεθε μέ τήν άπόκτηση νέων χριστιανικών φρονημάτων, ώστε νά διακρίνετε ποιό είναι τό θέλημα του Θεού, τό όποίο είναι αγαθό καί εύάρεστο σ’ Αυτόν, είναι δέ συγχρόνως καί τέλειο»¹.

Μιά άρνηση καί μία θέση περικλείει ή πρόταση του άπ. Παύλου για νά επέλθει ή άπαλλαγή άπό τή φθορά. Η μέν άρνηση έγκειται στό χωρισμό του ανθρώπου άπό όποιοδήποτε κοσμικό σχήμα. Διότι αυτό είναι άσταθές, εύμετάβολο, πρόσκαιρο. Σχολιάζει σχετικά ό ιερός Χρυσόστομος:

«Σχήμα έκάλεσε αυτό... ουδέ γάρ διαρκές, ουδέν πεπηγός έχει, αλλά πάντα πρόσκαιρα». Τόν τρόπο τής ζωής τών κοσμικών ανθρώπων τόν όνόμασε ό Άπόστολος σχήμα. Διότι τίποτε τό μόνιμο, τό διαρκές, τό σταθερό δέν έχει, αλλά όλα είναι πρόσκαιρα.

‘Η δέ θέση του Άποστόλου περικλείεται σωτηριωδώς στή ρήση «μεταμορφούσθαι τή ανακαινώσει του νοός ύμών» (Ρωμ. ιβ’ 2).

Άλλά πώς νοείται αυτή ή μεταμόρφωση καί ανακαινιση; ‘Ο άπ. Παῦλος διατυπώνει σαφέστερα τό θέμα τής έσωτερικής αλλαγής του ανθρώπου, όταν γράφει: «Άφοῦ πιά γδυθήκατε τόν παλιό διεφθαρμένο άνθρωπο μαζί μέ τίς πράξεις του καί άφοῦ ντυθήκατε τό νέο άνθρωπο, πού συνεχώς ανανεώνεται καί γίνεται καινούργιος, ώστε νά προσδεύει στήν τέλεια γνώση του Θεού. Καί γίνεται καινούργιος μέ τό νά λαμβάνει τήν αυτή μορφή πρός τήν εικόνα του Χριστού, πού τόν έκτισε»².

Επομένως ή αλλαγή επιτυγχάνεται ακολουθώντας μία αντίθετη κατεύθυνση άπό εκείνη τής αλλοιώσεως καί τής φθοράς, τή σωτήρια όδό τής αληθινής μετάνοιας καί του άγιασμού. Κατ’ αυτόν τόν τρόπο δέν μεταβάλλεται ή ουσία του νοῦ, αλλά οί ιδιότητές του. ‘Ο νοῦς καί ή καρδιά αποκτούν νέες διαθέσεις καί κλίσεις, νέες συμπάθειες καί αντιπάθειες. Η διάνοια φωτίζεται. Η συνείδηση λεπτύνεται. Οί σκέψεις έξυγναινονται. Η θέληση ύποτάσσεται στό θείο θέλημα. Καί τά συναισθήματα αποπνευματίζονται. Έτσι καθετί τό παλιό φεύγει. Έπέρχεται ή έσωτερική, ουσιαστική, πνευματική αλλοίωση.

Άλήθεια ποιά είναι τά φρονήματα καί οί σκέψεις του ανθρώπου προτού άκόμη τό φῶς τής αλήθειας φωτίσει τό νοῦ του; Τό λέει ό ίδιος ό ιερός Αύγουστίνος στίς «Έξομολογήσεις» του. Νά τί λέει: «Ήμουνα

ἔρμαιο παθῶν σφοδροτάτων καί ἡδονῶν τῆς κολάσεως. Καί εἶχε ἔξαφανισθεῖ τό κάλλος μου καί ἤμουνα πρό τῶν ὀμμάτων Σου σαπρία κατά τό χρόνο τόν ὁποῖο δέν ζητοῦσα παρά μόνο νά ἀρέσω στόν ἑαυτό μου καί στά μάτια τῶν ἄλλων. Διατελοῦσα σέ πλήρη ἀναβρασμό, ἐγκατέλειψα τόν ἑαυτό μου στήν ὀρμή τοῦ ἐσωτερικοῦ χεμάρου, ὁ ὁποῖος μέ παρέσυρε μακριά Σου».

“Ὁμοῦ ἐγίνε ἡ θαυμαστή ἀλλαγὴ! Ὁ ἴδιος πάλι βεβαιώνει τή μετάνοιά του καί τό συγκλονισμό τῆς ψυχῆς του: «Ταχέως ἐκ τῶν μυστηριωδῶν βυθῶν ἀνέτειλεν ὑψηλή σκέψις καί ἐνεφάνισεν εἰς τήν ὄψιν τῆς ψυχῆς μου ὀλόκληρον τήν ἀθλιότητά μου, ἐν ἐμοί ἔξερράγη δεινή θύελλα, φέρουσα βροχήν δακρῶν μεθ’ ἑαυτῆς... Ἐξηπλώθην — ἀγνοῶ πῶς— ὑπό τούς κλάδους συκῆς καί ἔξαπέλυσα τά δάκρυά μου καί ἐνέβρυσαν ἀπό τῶν ὀφθαλμῶν μου οἱ ποταμοί τῶν δακρῶν μου ὡς θυσία παρά Σοῦ ἀποδεκτῆ».

Ὅπως ἄν ποτε ἡ οὐσιαστική ἀλλοίωση τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι μιά πρόσκαιρη βελτίωση, ἀλλά μιά ἐκ βαθέων ἀνακαίνιση καί αὐτή ἐπιτυγχάνεται μέ τά σωτηριώδη χριστιανικά μέσα τῶν μυστηρίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, τά ὁποῖα προσανατολίζουν τόν ἄνθρωπο γιά τό αἰώνιο καί ὄχι γιά τό ἐφήμερο, γιά τόν τελικό καί μόνιμο προορισμό του.

Στίς μέρες μας ἡ πυξίδα τῆς πνευματικῆς πορείας τῶν περισσοτέρων εἶναι σταθερά προσανατολισμένη πρός τά «ἔξω», γιά μιά γενικότερη ἀλλαγὴ τοῦ κόσμου, τῆς κοινωνίας, τῆς Ἐκκλησίας, τῆς πολιτείας. Καί ἐνῶ εἶναι σωτηριώδης ἀνάγκη στήν ἐποχή μας ἡ ἀπόκρουση ὁποιοῦδήποτε κοσμικοῦ σχηματισμοῦ, οἱ πῶς πολλοί συντονίζονται πρός τούς ποικίλα κοσμικά σχήματα ἀδιαφορώντας γιά τήν ἐσωτερική χαώδη κατάστασι τῆς ψυχῆς, στήν ὁποία

ἔχουν ριζώσει ἀσφαλῶς —ἐκδηλα ἢ ἐπικαλυμμένα— πάθη, ἀδυναμίες καί ἐγωκεντρικότητες. Κι εἶναι πολύ λυπηρό νά ὑπάρχουν χριστιανοί πού ζοῦν μέ τήν αὐταπάτη ὅτι ἀκολουθοῦν μιά πορεία ὑγιή πνευματικῶς, ἐνῶ δέν ὑπάρχει σ’ αὐτήν παρά μόνο μιά ἐπιδερμική ψηλάφισι τοῦ πλοῦτου τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως μας...

Ἀναντίρρητα, θά ἤμασταν ἄδικοι ἐάν πιστεύαμε ὅτι ἡ ἐσωτερική ἀνακαίνισι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δρόμος γρήγορος καί ἄκοπος. Ὅπως ἤδη διατυπώθηκε δέν εἶναι στιγμιαία ὑπόθεσι, ἀλλά πορεία ἐνός ἀγῶνα ἕως τῆς στιγμῆς τῆς κορυφαίας συναντήσεως τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀπόφασι, εἶναι ἀγῶνας, εἶναι σταθερότητα, εἶναι καλλιέργεια³.

Ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου στή γῆ δέν θεωρεῖται ὀλοκληρωμένη καί ὀρθῶς προσανατολισμένη, ἐάν δέν ἔχει καθημερινό μέλημα τήν αὔξησι τήν τελείωσι καί τή διαρκῆ μόρφωσι τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ πού πληροῦται ἀπό πλῆθος ἀρετῶν καί ἀγαθῶν διαθέσεων καί ἔργων, πού πιστοποιοῦν ὅτι «ἐπληρώθη καί ἐμορφώθη ἐν ἡμῖν ὁ Χριστός». Ὁ ἀγιασμός τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πορεία καί ὄχι σταθμός.

Ὁ ἀγιασμός δέν ἐννοεῖται μόνο ἀπό τήν ἀντιμετώπισι τῆς ἀρνητικῆς πλευρᾶς, ὡς ὑπερνίκησι τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπιθυμιῶν, ἀλλά κυρίως καί πρωτίστως θετικά ὡς αὔξησι στήν πίστι, τή γνώσι τοῦ Θεοῦ καί τοῦ θελήματός Του. «Μέχρις ὅτου —ὅπως διακηρύττει ὁ ἅπ. Παῦλος— φθάσομε νά ἔχουμε ὄλοι μιά καί τήν αὐτή ἀληθινή πίστι καί τέλεια γνώσι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καί νά αὔξηθοῦμε στόν τέλειο ἄνδρα ἀπό ἄποψη πνευματικῆ καί ἀποκτήσομε τό μέτρο τῆς πνευματικῆς ὀριμότητος, κατά τήν ὁποία θά ἔχομε πλήρεις τίς δωρεές καί τήν ἠθική τελειότητα τοῦ Χριστοῦ»⁴.

Ἡ κανονική μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ πο-
ρεία τῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ εἶναι τό «περισ-
σεύειν μᾶλλον».

Θά συνεχίσουμε στό ἐπόμενο ἄρθρο.

Ἄρχιμ. **Καλλίστρατος Ν. ΛΥΡΑΚΗΣ**

τ. Ἱεροκήρυκας

Ἱεραῶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Σημειώσεις

1. «Μή συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλά με-
ταμορφοῦσθαι τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός ὑμῶν,
εἰς τό δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τό
ἀγαθόν καί εὐάρεστον καί τέλειον» (Ρωμ. ιβ' 2).
2. «Ἀπεκδεχόμενοι τόν παλαιόν ἄνθρωπον σύν
ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καί ἐνδυσάμενοι τόν νέον
τόν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα
τοῦ κτίσαντος αὐτόν» (Κολ. γ' 9-10).
3. Ἱ. Κορναράκη, *Μεταμόρφωσις*, Θεσσαλονίκη
1982, σελ. 10-12.
4. «Μέχρι κατατήσωμεν οἱ πάντες εἰς τήν ἐνότητα
τῆς πίστεως καί τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ
πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 13).

Προσκυνηματική ἐκδρομή στήν Καππαδοκία

(29/5 - 1/6/2009)

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καί Ἀύλοποτάμου θά πραγματοποιήσῃ
ἀπό 29ης Μαΐου ἕως 1ης Ἰουνίου 2009 τετραήμερη προσκυνηματική ἐκδρομή
στήν Καππαδοκίαν. Ἡ ἀναχώρηση καί ἡ ἐπιστροφή θά γίνουν ἀεροπορικῶς ἀπευθείας
ἀπό καί πρὸς Ἡράκλειο. Τό πρόγραμμα, πλούσιο σέ ἐπισκέψεις παλαιῶν πόλεων καί ἀξιοθεάτων
τῶν ἀλησμονήτων πατρίδων τῆς Καππαδοικῆς γῆς, περιλαμβάνει καί παρακολούθηση
θείας Λειτουργίας στόν ναό τῶν Ἁγ. Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Συνασσοῦ,
τῆς ὁποίας θά προεξάρχει ὁ Παναγιώτ. Οἰκουμενικός Πατριάρχης

Κ.Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ.

Πληροφορίες – Ἐγγραφές:

Πρωτοπρ. Νικόλαος Νικηφόρος

ἰ. ναός Ἁγ. Τεσσάρων Μαρτύρων Ρεθύμνου, τηλ. 28310-29.039, 6942-042124.

Ἐντυπώσεις ἀπό τή ζωή σ' ἓνα γυναικεῖο Μοναστήρι

(Συζήτηση μέ μιά δόκιμη μοναχή)

Σχεδόν πάντοτε ὅποτε εἶχα τήν τύχη νά συμμετέχω σέ προσκυνηματική ἐκδρομή σέ μοναστήρια, ἔφευγα μέ τήν αἴσθησι ὅτι ἦταν μιά πολύ σύντομη ἐπίσκεψι καί ὅτι δέν εἶχα δεῖ τίποτε ἀπό τόν τρόπο ζωῆς μέσα στό μοναστήρι.

Εἶχα βέβαια τήν εὐκαιρία νά προσκυνήσω στήν ἐκκλησία, νά ἀνάψω ἓνα κεράκι, νά ἀκούσω κάτι γιά τήν ἱστορία τοῦ μοναστηριοῦ. Συχνά εἶχα ἐπίσης τήν εὐκαιρία νά παρακολουθήσω κάποια κατασκευτική ἀκολουθία στό ναό, νά ἀπολαύσω τό φιλόξενο κέρασμα στό καθαρό καί περιποιημένο ἀρχονταρῖκι, νά ἀπολαύσω τή γαλήνια ἀτμόσφαιρα τοῦ μοναστηριοῦ —ὅποτε δέν τή διαταράσσαμε ἔμεῖς οἱ ἐπισκέπτες— καί νά πάρω τήν εὐχή τῆς γερόντισσας.

Δέν εἶχα ὅμως τήν εὐκαιρία νά συναντηθῶ πραγματικά μέ τίς μοναχές καί νά ἔχω μιά ἐκ βαθέων συνομιλία μαζί τους. Τά πρόσωπά τους μοῦ φαίνονταν πολύ ἀπόμακρα, ἔτσι ὅπως ἦσαν κουκουλωμένες μέ τίς μαντιῆλες καί τά ράσα τους. Τίς φανταζόμουν παραιτημένες ἀπό τήν «πραγματική ζωή», αὐστηρές καί ἄκαμπτες στά μυαλά, ψυχαναγκαστικές μέ τήν καθαριότητα καί μέ τήν ἀκριβή τήρηση τοῦ τυπικοῦ κάποιων μακροσκελῶν, ἀνιαρῶν ἀκολουθιῶν.

Μέχρι τώρα τελευταῖα, πού πληροφορήθηκα ὅτι μιά καλή μου φίλη καί συνάδελ-

φος εἶχε πάει νά γίνει καλόγρια. Παραξενεύτηκα ἰδιαίτερα γιατί δέν τήν ἤξερα γιά φιλομόναχη. Ἀναρωτήθηκα τί τήν ἔπιασε ξαφνικά, καί πρέπει νά ὁμολογήσω ὅτι ἀρχικά στενοχωρέθηκα καί ἀνησύχησα γι' αὐτήν. Κάτι σοβαρό θά πρέπει νά τῆς συνέβη, εἶπα μέ τό νοῦ μου. Περιέργο, μιά χαρά τήν ἔβλεπα τελευταῖα. Ἀποφάσισα νά τῆς τηλεφωνήσω στό μοναστήρι. Τήν ἄκουσα ἰδιαίτερα καλά, ἐνθουσιασμένη μέ τή ζωῆ της ἐκεῖ καί ἀποφασισμένη νά συνεχίσει.

«Καλά, βρέ παιδί μου», τῆς λέω, «ἀλλά πῶς καί πῆρες μιά τέτοια ἀπόφασι, ἔτσι ξαφνικά;»

«Κι ἐγώ δέν ξέρω καλά-καλά, μοῦ λέει. Ἔλα ὅμως καμιά φορά νά τά ποῦμε ἀπό κοντά. Θά χαρῶ πολύ νά σέ δῶ».

Καί πῆγα. Καί ἔτσι μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά γνωρίσω κάτι, ἔστω και λίγο, ἀπό τή ζωή τῶν μοναζουσῶν.

Κάθησα γιά λίγο μόνη μου στήν αὐλή τοῦ μοναστηριοῦ, περιμένοντας τή φίλη μου. Μέσα σ' αὐτά τά λίγα λεπτά μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἠρεμήσω λίγο, ἀπολαμβάνοντας τήν ὁμορφιά καί τή γαλήνη πού ἀπέπνεε αὐτός ὁ χῶρος. Σέ λίγο ἦρθε καί ἡ φίλη μου, ἡ ὁποία μέ ὑποδέχθηκε πολύ ἐγκάρδια. Καί ἐγώ ἐπίσης, παρ' ὅλο πού εἶχα πάει μέ πολλές ἐπιφυλάξεις, χάρηκα πολύ πού τήν εἶδα.

Παραθέτω ἐδῶ κάποια κομμάτια ἀπό τή συνομιλία μας, ἀποφεύγοντας βέβαια νά ἀναφέρω πολύ προσωπικά στοιχεῖα.

Σέ βλέπω πολύ καλά. Πολύ ἤρεμη, χαρούμενη καί φωτεινή. Γιά πές μου λοιπόν, τί εἶναι αὐτό πού βρίσκεις ἐδῶ καί ἔχεις πάρει μιά τέτοια ἀπόφαση;

Χωρίς καλά-καλά κι ἐγώ νά καταλαβαίνω γιατί, μοῦ λέει, ἀπό τίς πρῶτες ἡμέρες πού ἦρθα ἐδῶ σάν φιλοξενούμενη, αἰσθάνθηκα σάν στό σπίτι μου. Συνάντησα πρόσχαρα, καλοσυνάτα πρόσωπα, καί μέ συγκίνησε τό κλίμα σύμπνοιας καί ἀγάπης πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς ἀδελφές. Μέ δέχθηκαν καί μένα μέ πολλή ἀγάπη. Ἔνιωσα ὅτι βρέθηκα μέσα σέ μιά ἀγαπημένη οἰκογένεια. Ἐκτοτε εἶχα τήν εὐκαιρία νά ἔρχομαι ἐδῶ ξανά καί ξανά, καί κάθε φορά ἔνιωθα ὅτι μέ δέχονταν καί μένα σάν ἕνα μέλος τῆς οἰκογένειας πού ἔλειπε γιά καιρό καί τώρα ἐπιστρέφει.

Κάτι σάν «διορθωτική συναισθηματική ἐμπειρία», εἶπα ἐγώ, κολλημένη ὅπως πάντα στίς ψυχολογικές ἐρμηνεῖες μου. Ἡσούνα μοναχοπαίδι καί τώρα χαιρεσαι πού ἀπόκτησες ἀδελφές. Σοῦ δίνεται λοιπόν ἐδῶ μιά εὐκαιρία γιά ἐπιστροφή στήν παιδική ἡλικία, μιά εὐκαιρία νά διορθώσεις ἴσως κάποια τραύματα καί ἐλλείψεις ἀπό τό παρελθόν σου.

Πράγματι, μοῦ δίνεται μιά εὐκαιρία, ὄχι γιά ἐπιστροφή στήν παλιά παιδική μου ἡλικία, ἀλλά γιά μιά ἀρχή πρὸς μιά καινούργια ζωή. Αὐτό ὄχι μόνο χάρη στίς σχέσεις μου μέ τίς ἀδελφές. Ἀκόμη πῶς σημαντική γιά μένα εἶναι ἡ σχέση μου μέ τή γερόντισσα, πού λειτουργεῖ γιά μένα ὡς «ἀρκετά καλή μητέρα»¹, γιά νά χρησιμοποιήσω κι ἐγώ ψυχολογικούς ὅρους. Μιά μητέρα πού μέ ἀποδέχεται ὅπως εἶμαι, ἀλλά ταυτόχρονα μέ

ὠθεῖ νά προχωρήσω. Ἀπό τίς πρῶτες μέρες πού ἔμεινα στό μοναστήρι μέ συγκίνησε ἡ ἀπλότητά της, ἡ ἀμεσότητά της, ἡ ταπεινοφροσύνη της. Δέν ἄρχισε νά μοῦ μιλάει γιά βαθυστόχαστες πνευματικές ἔννοιες, ὅπως περιμένα ὅταν πρωτοῦρθα. Εἶναι ἡ ἴδια πολύ προσγειωμένη, καί αὐτό μέ βοηθάει πολύ στό νά πατάω καί μέ τά δυό μου πόδια στή γῆ, ἐνῶ ταυτόχρονα δίνει στό νοῦ μου καί στήν καρδιά μου φτερά.

Ἐπίσης ἐδῶ μιά πολύ συγκεκριμένη δομή καί σαφῆ ὄρια, τά ὁποῖα ἡ γερόντισσα φρόντισε ἐπίσης νά μοῦ τά ξεκαθαρίσει ἀπό τήν ἀρχή πού ἦρθα νά μείνω ἐδῶ σάν δόκιμη.

Ἐπίσης ἐδῶ μιά πολύ συγκεκριμένη δομή καί σαφῆ ὄρια, τά ὁποῖα ἡ γερόντισσα φρόντισε ἐπίσης νά μοῦ τά ξεκαθαρίσει ἀπό τήν ἀρχή πού ἦρθα νά μείνω ἐδῶ σάν δόκιμη.

Ἐπίσης ἐδῶ μιά πολύ συγκεκριμένη δομή καί σαφῆ ὄρια, τά ὁποῖα ἡ γερόντισσα φρόντισε ἐπίσης νά μοῦ τά ξεκαθαρίσει ἀπό τήν ἀρχή πού ἦρθα νά μείνω ἐδῶ σάν δόκιμη.

Ἐπίσης ἐδῶ μιά πολύ συγκεκριμένη δομή καί σαφῆ ὄρια, τά ὁποῖα ἡ γερόντισσα φρόντισε ἐπίσης νά μοῦ τά ξεκαθαρίσει ἀπό τήν ἀρχή πού ἦρθα νά μείνω ἐδῶ σάν δόκιμη.

Ἐπίσης ἐδῶ μιά πολύ συγκεκριμένη δομή καί σαφῆ ὄρια, τά ὁποῖα ἡ γερόντισσα φρόντισε ἐπίσης νά μοῦ τά ξεκαθαρίσει ἀπό τήν ἀρχή πού ἦρθα νά μείνω ἐδῶ σάν δόκιμη.

νοία σου» και «ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν»². Ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ μοναστηριοῦ εἶναι προσανατολισμένη πρὸς αὐτό τό ἰδανικό.

Πῶς ἐκδηλώνεται αὐτό μέσα στήν καθημερινή ζωὴ σας στό μοναστήρι; Πῶς περνάει μιὰ συνηθισμένη, καθημερινή μέρα στό μοναστήρι;

Ἐπνῶμε ἠωρίς τό πρωί, μέ τό χτύπημα τοῦ τάλαντου, καί ξεκινᾶμε τόν κανόνα μας, δηλαδή τήν καθημερινή μας πρωϊνή προσευχή. Μετά πηγαίνουμε στήν ἐκκλησία γιά νά προσευχηθοῦμε ὅλες μαζί κατά τήν πρωϊνή ἀκολουθία. Στή συνέχεια ἔχουμε λίγο χρόνο γιά ἡσυχία καί γιά πρόγευμα, καί μετά ξεκινᾶμε τά διακονήματά μας.

Τί εἶναι τά διακονήματα;

Εἶναι οἱ καθημερινές μας ἐργασίες, τίς ὁποῖες ἀναθέτει στήν κάθε μία ἡ γερόντισσα. Αὐτό γιά μένα τουλάχιστον εἶναι σημαντικό, γιατί δέν ἔχω νά προγραμματίσω καί νά ὀργανώσω ἐγώ τίς καθημερινές μου δραστηριότητες, δέν ἔχω νά μερμνήσω ἐγώ γιά τό τί εἶναι σημαντικό νά κάνω μέσα στή μέρα μου καί τί ὄχι. Αὐτό κάνει τά πράγματα πιό ἤρεμα καί πιό ἀπλά. Αὐτό ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακας τό περιγράφει πολύ ὠραία ὡς: «νά ὀδοπορῆς ξέγνοιαστα σάν νά κοιμᾶσαι»³. Αὐτό ἐπίσης μέ βοηθάει στό νά μέ κρατᾶ σέ κάποια ἐργήγορη καί νά μέ βγάξει ἀπό τήν ὀκνηρία καί τήν ἀναβλητικότητα στήν ὁποία συχνά ἔχω τήν τάση νά πέφτω.

Ὅσο μποροῦμε κάνουμε τά διακονήματά μας μέ ἡσυχία, ἀποφεύγοντας τίς ἄσκοπες συζητήσεις. Συχνά κατά τήν ὥρα τῶν διακονημάτων λέμε καί τούς Χαιρετισμούς τῆς Παναγίας. Ὅλα αὐτά βοηθοῦν στό νά ἐξακολουθοῦμε νά βρισκόμαστε ἐσωτερικά σέ προσευχή σέ ὅλη τή διάρκεια τῆς ἡμέρας. Παρ' ὅλ' αὐτά δέν λείπουν καί τό

χιοῦμορ, καί οἱ φιλοφρονήσεις, καί ἡ ἐμπρακτὴ ἢ μέ λόγια συμπαράσταση τῆς μιᾶς πρὸς τήν ἄλλη.

Καί μετά πῶς συνεχίζεται ἡ μέρα σας;

Τό μεσημέρι χτυπάει καμπανάκι γιά φαγητό καί τρῶμε ὅλες μαζί, ἐπίσης σιωπηλά. Ἄν καί πρέπει νά ὀμολογήσω ὅτι συνήθως τό φαγητό εἶναι πολύ νόστιμο, ὁπότε ἡ σιωπὴ αὐτὴ διακόπτεται συχνά ἀπό διάφορα θετικά σχόλια. Πάντως, κάνουμε μιὰ καθορισμένη προσευχή πρὶν καί μετά τό φαγητό, καί ἐπίσης κατά τή διάρκεια τοῦ φαγητοῦ συνήθως κάποια ἀπό τίς ἀδελφές ἀναλαμβάνει νά διαβάσει κάτι, ὥστε ἐκτός ἀπό τήν ὑλική τροφή νά λαμβάνουμε καί πνευματικὴ τροφή πού νά μᾶς ἐνδυναμώνει στό νά συνεχίζουμε τό δρόμο μας.

Στή συνέχεια, γιά κάποια ὥρα ἀποσυρόμαστε στά κελλιά μας. Τό ἀπόγευμα, μετά τόν Ἑσπερινό, συνεχίζουμε τά διακονήματά μας μέχρι τό βράδυ, ὁπότε ἔπειτα ἀπό ἓνα —ἐλαφρὺ συνήθως— φαγητό, μαζεύομαστε πάλι ὅλες μαζί γιά νά κάνουμε τό ἀπόδειπνο. Μετά τό ἀπόδειπνο παίρνουμε τήν εὐχή τῆς γερόντισσας, βάζοντας μετάνοια καί φιλώντας τό χέρι τῆς, ζητώντας μία-μία μέ τή σειρά μας συγχώρεση ἀπό τή γερόντισσα καί τίς ἀδελφές γιά ὅ,τι στραβό μπορεῖ ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ μας νά ἔχουμε κάνει κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας. Αὐτό μᾶς βοηθάει νά ταπεινωόμαστε καί νά πᾶμε μετά στά κελλιά μας συμφιλιωμένες, ἀδελφωμένες καί μέ μιὰ αἴσθηση ἐσωτερικῆς γαλήνης. Εἶναι ἓνα σημαντικό καί πολύτιμο γιά μένα δῶρο νά ἀποσυρομαι τὴ νύχτα μόνη στό κελλί μου, περιβαλλόμενη ὁμως ἀπό τήν αἴσθηση ὅτι ἀποτελῶ ἀναπόσπαστο μέρος ἐνός ὄλου.

Μένετε δηλαδή ὅλη τὴ μέρα κλεισμένες στό μοναστήρι; Δέν βγαίνετε καθόλου ἔξω, δέν κατεβαίνετε στήν πόλη;

Συνήθως όχι, εκτός αν υπάρχει λόγος, και πάλι τότε παίρνουμε την ευλογία της γεροντίσσας γι' αυτό.

Δέν είναι πολύ περιοριστικό αυτό;

Θά σου απαντήσω με μία ιστορία από τό γεροντικό. Όταν ο άββās Σεραπίων ρώτησε μία έγκλειστη Ρωμαία άσκήτρια: «Τί κάθεται εδώ»; εκείνη του άπάντησε: «Δέν κάθεται, αλλά όδεύω». (*Λανσαϊκή Ιστορία, πε'*). Αυτή ή πορεία προς τά μέσα δίνει μία αίσθηση έσωτερικής έλευθερίας, ένω όσο και νά ταξιδεύει κανείς έξωτερικά δέν παύει νά παραμένει δέσμιος του χώρου και του χρόνου.

Άπό αυτή την αλή ή μπορεί νά έχουμε μία ώραία θέα προς την πόλη, προς τή θάλασσα, προς τόν άνοιχτό όρίζοντα. Όμως πολύ ευρύτεροι και συναρπαστικότεροι είναι οι όρίζοντες πού άνοίγονται μέσα μας.

Όραία, έστω λοιπόν ότι έσείς «τή βρίσκετε» έτσι μέ αυτόν τόν τρόπο ζωής. Πώς όμως βοηθάτε τόν κόσμο μέ αυτόν τόν τρόπο; Πώς εκφράζετε την άγάπη προς τόν πλησίον;

Ένας τρόπος ζωής μέ έσωτερική προσευχή, ειρήνη και άγάπη μεταξύ μας, είναι από μόνος του μία προσφορά προς τόν κόσμο. Σέ μία όμιλία του ό π. Λουδοβίκος Νικόλαος⁴ έλεγε μεταξύ άλλων τά έξης:

«Ένας άσκητής, έρημίτης, ένας άνθρωπος άγιος, πού βρίσκεται κάπου κρυμμένος, αυτός ό άνθρωπος, μέ την παρουσία του και μόνο, προξενεί μία άλλαγή στά πεπρωμένα της ανθρωπότητας. Κάνει τόν κόσμο διαφορετικό. Κάνει τόν Θεό νά βλέπει τόν κόσμο άλλιως. Αυτός ό ένας, πού είναι κρυμμένος κάπου. Όπως και ό κακός, άκόμα και αν δέν φαίνεται πουθενά, αν είναι άρρωστος και ή άρρώστια του δέν τόν αφήνει νά σηκωθεί από τό κρεβάτι, και εκεί μόνος ζει μέ την κακία του, έ, αυτός ό

άνθρωπος κάνει κακό στον κόσμο. Έχει ένα κακό ρεύμα, τό όποιο ξαπλώνει παντού. “Ο θροῦς”, πού λέει ή γραφή. Ένα ρεύμα. Ένας άνθρωπος πού αγαπάει, έχει ένα ρεύμα πού μάς κάνει νά τόν αγαπούμε. Σκορπάει κάτι. Ένας άνθρωπος πού είναι κακός, άκόμα και αν δέν κάνει τίποτα, σκορπάει ένα ρεύμα κακίας. Μπορεί νά είναι στην Αυστραλία ό ένας και ό άλλος στην Ελλάδα, και νά τόν μισείς κι ό ίδιος νά νιώθει κακία γιά σένα».

Άλλά και πέρα από αυτό, εκφράζουμε και μέ έμπρακτο τρόπο την προσφορά μας ή μία προς την άλλη και προς τό μοναστήρι γενικότερα, αλλά και προς τούς επισκέπτες οι όποιοι έρχονταν νά ξαποστάσουν γιά λίγο εδώ, βρίσκοντας ένα λιμάνι γιά άνεφοδιασμό, γιά νά μπορέσουν μετά ξανά ν' άνοίξουν τά πανιά τους και ν' άντιμετωπίσουν και πάλι την τρικυμία της ζωής.

Παρέμεινα λίγες μέρες και είχα την ευκαιρία νά ζήσω κι εγώ από κοντά αυτή την καθημερινή ζωή στό μοναστήρι πού μου περιέγραψε ή φίλη μου. Και πρέπει νά όμολογήσω ότι αυτό μέ έβγαλε από τίς προκαταλήψεις μου γιά τή μοναστική ζωή. Μέ έκανε νά διαπιστώσω ότι πράγματι αυτό τό «κλείσιμο στό μοναστήρι», αυτή ή «φυγή από τόν κόσμο», άποτελούν ταυτόχρονα ένα άνοιγμα σ' ένα διαφορετικό κόσμο. Αυτό πού όνόμαζα «παραίτηση από την πραγματική ζωή» έμφανίζεται τώρα σέ μένα σάν ένας διαφορετικός τρόπος ζωής, πού οδηγεί σέ μία άλλη, μεστή νοήματος πραγματικότητα.

Μαρία ΖΗΡΑ
Ψυχολόγος

Σημειώσεις

1. «good enough mother»: ἔννοια πού καθιέρωσε καί ανέπτυξε ὁ παιδοψυχίατρος Donald W. Winnicott (1896-1971). Σέ ἀντίθεση μέ τήν «τέλεια μητέρα» πού σπεύδει νά ἱκανοποιήσει ἀμέσως ὅλες τίς ἀνάγκες τοῦ βρέφους, καί ἔτσι τό ἐμποδίζει νά ἀναπτυχθεῖ ψυχολογικά, ἡ «ἀρκετά καλή μητέρα» προσπαθεῖ νά δώσει στό βρέφος ὅ,τι αὐτό ἔχει ἀνάγκη, ἀλλά ἐνστικτωδῶς ἀφήνει νά μεσολαβήσει κάποια χρονική ἀπόσταση, τήν ὁποία σταδιακά αὐξάνει. Ἔτσι τό βρέφος μαθαίνει νά ἀντέχει γιά ὄλο καί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα τόσο τίς ἐγωϊκές του ἀνάγκες, ὅσο καί τίς ἐνστικτωδείς ἐντάσεις του. Ἡ ἀρκετά καλή μητέρα ἀντιμετωπίζει τό βρέφος μέ ἀγάπη ἀνεξάρτητα ἀπό τό τί αὐτό κάνει. Ἀκόμα καί ἂν ἡ ἴδια ἐκνευρίζεται, ἐνοχλεῖται, ἢ θυμώνει μέ τή συμπεριφορά τοῦ παιδιοῦ της ποτέ δέν τό ἀπορρίπτει, ποτέ δέν ἐκδικεῖται. Αὐτή ἡ βασική της στάση ἀγάπης ὑπερσελεῖζει ὅποιαδήποτε λάθη κάνει — γιατί πάντοτε γίνονται λάθη. Εἶναι ἐπιδέξια στό νά χειρίζεται ἀρνητικές ἀντιδράσεις μέ ἐποικοδομητικό, θεραπευτικό τρόπο (Molinos, A., *A psychotherapist's harvest*, 1998). Ἔναν ἀντίστοιχο ρόλο παίξει καί ὁ θεραπευτής σέ μιά καλή ψυχοθεραπευτική σχέση. Κατά τά λεγόμενα τῆς φίλης μου ἕναν ἀντίστοιχο ρόλο μορεῖ νά παίξει καί ἡ γερόντισσα στό μοναστήρι.
2. Μτ. 22: 37, 39.
3. Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, *Κλίμαξ*. Λόγος Δ': «περὶ ὑπακοῆς».
4. Ὁμιλία μέ θέμα: «Πνευματική ζωή, θεωρία καί πράξη», 15.2.2004.

Τοῦ Νυμφίου

Ἡ ἀνεκλάλητη Δόξα ἐνδεδυμένη τίν ἄκρα ταπεινώση. Ὁ Ἐλκόμενος πρὸς τίν ἔσχατη Ὀδύνη. Μυστήριον Μέγα καί τό ζητούμενο ἀπερινόητο. Ἐκεῖνος πορεύεται, ἄνευ ὄρων καί ὁρίων, παραδομένος στήν Βούληση τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός.

Εἶναι ὁ Ἄπαθής. Ἀνενεργής ἢ χοϊκῆ ἐξάρτησις στήν παροχή τοῦ μοναδικοῦ δικαιώματος τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου· τήν μετοχή στήν θέωση. Ἀποκλειστικὴ δυνατότητα, ἢ κατακόρυφη ἀναζήτησις, ἀγωνία καί ὄραμα ὀλόφωτο τῶν ὠραίων ψυχῶν.

Συνακόλουθη ἡ ἐκδαπάνησις στήν δυναμικὴ τῆς Ἀγάπης, μέσ' ἀπό τίν πυκνὴ τῆς πίστεως ἀποδοχή. Ἡ συγκρότησις συνόλου τοῦ ἀνθρώπου στήν ἰσόρροπη στάσις τοῦ πνεύματος. Πικρὴ ἢ γεύσις τῆς «χολῆς», γλυκὴ τό ἀνάβρυσμα τῆς χάριτος.

Κι ἐσύ νά μαζεῦεις στοὺς μυστικούς Κήπους τήν εὐωδία τῆς ἀθέατης Ἐνοιῆς, ἀναφορὰ στόν Ἠγαπημένο. Ψυχὴ κεκαθαρμένη, ἐσαεὶ συγκλίνουσα ὡς ταπεινὴ χρυσσαλίδα στό δικό Του Φῶς, ἄκου:

«Ἴδού ὁ Νυμφίος ἔρχεται...»

Ἡ Νύχτα βαθεῖα...

«Πῶς νά σταθοῦμε στήν ὀροφὴ τῶν ὄντων, μέ χίλια τῶν πουλιῶν φτερουγίσματα τοῦ Ἐσχατοῦ νά νιώσουμε τό ρίγος;»

Ἡ Ἐγρήγορησις, ἀρραγῆς στήν ἐπάρκειαν τῆς λυχνίας.

Καταφυγὴ, τό Ἐλεος...

Μοναχὴ Αἰκατερίνα

Οι κοσμικές κατακτήσεις τῆς ἐποχῆς μας

Ζοῦμε στὸν σημερινό κόσμο ὅπου ὀργιάζει ἡ ἱλιγγιώδης ἀνάπτυξις τῶν λεγομένων φυσικῶν καὶ ἐφαρμοσμένων ἐπιστημῶν, πού δέν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι πού πιστεύουν καὶ φοβοῦνται ὅτι ἔχει, κατὰ κάποιον τρόπο, ἀχρηστεύσει τίς θρησκευτικές ἰδέες, ἀλλὰ καὶ τίς θρησκείες πού τίς παρουσιάζει ὡς ἀπαρχαιωμένες καὶ χωρὶς καμμιά πειθῶ καὶ ἀποτελεσματικότητα.

Δυστυχῶς, ὑπάρχουν πολλοί, πού μέ ἐκπληκτική εὐχέρεια ἀντικαθιστοῦν τὴν λέξι «Θεός» μέ τὴν λέξι «ἐπιστήμη», ἢ, τὸ λιγότερο, μέ τὴν λέξι «φύση». Ἀσφαλῶς ἡ ἐπιστήμη θέλει νά μάθει, νά ἐρευνήσει, νά ταξιδέψει στό σύμπαν κτλ, γιατί οὐσιαστικά αὐτὴ ἡ γνωστικὴ δίψα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἐπιστήμη. Μὴν ξεχνᾶμε τὰ σχετικά πάνω σ' αὐτό τοῦ μεγάλου μας Ἀριστοτέλη «*Πάντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει*».

Ὅταν κάποτε ρώτησαν τὸν περίφημο **Βέρνερ Φόν Μπράουν**, τὸν σπουδαῖο μηχανικὸν Γερμανό καὶ πολιτογραφηθέντα Ἀμερικανόν, πού κατασκεύασε τοὺς πυραύλους Y-2 (1944) καὶ μετὰ (1945) στίς ΗΠΑ συνεργάσθηκε στὴν κατασκευὴ διαφόρων τύπων πυραύλων μέ τοὺς ὁποίους ἐκτοξεύτηκαν στό Διάστημα οἱ διάφοροι ἀμερικανοὶ δορυφόροι (βλ. *Ἐπίτομο Λεξι-*

κό Λαρούς, σελ. 634), μήπως παραβιάζομε τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὅταν ἐτομαζόμεστε νά ταξιδέψομε στό σύμπαν, ἀποκρίθηκε: «Καὶ ὁ ὠραῖος αὐτός πλανήτης, ἡ Γῆ, εἶναι ἐξίσου τμῆμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὅπως καὶ οἱ κενές ἐκτάσεις γύρω μας, ὅπως καὶ ὅλα τ' ἀστέρια καὶ οἱ πλανῆτες τοῦ σύμπαντος. Ὁ Θεός ἐφύσησε στίς καρδιές μας τὴν περιέργεια γιὰ τοὺς γύρω μας κόσμους κι αὐτός μᾶς ἔκανε ἱκανούς ν' ἀποκτήσομε τὴν ἐπιστημονικὴ γνώση καὶ τεχνικὴ ἰκανότητα γιὰ νά τὴν ἱκανοποιήσομε. Ἐὰν ὁ Θεός ἤθελε πραγματικά νά παραμείνομε στὴ Γῆ, εἶμαι βέβαιος ὅτι θά εἶχε θέσει ἕναν ἀνυπέρβλητο φραγμό καὶ θά εἶχε ἀποθαρρύνει ὅλες τίς προσπάθειές μας νά τὸν ὑπερβοῦμε. Ἀλλὰ δέν ἔχομε ἀποδείξεις ὅτι ὑπάρχει τέτοιος φραγμός. Ὅπως ἐλέχθη: «Ὁ Κύριος ἐμπιστεύθηκε στὸν ἄνθρωπο ὀλόκληρη τὴ δημιουργία».

Πράγματι, εἶναι ἀναντιρρήτως ἄξιο θαυμασμοῦ, πῶς τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα κατόρθωσε καὶ μέ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ ἑναστρου οὐρανοῦ καὶ μέ τὴν βοήθεια τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ, νά ὀλοκληρώσει τὴν ἐξέλιξη τῆς κλασικῆς Ἀστρονομίας.

Δυστυχῶς, τὸν ἐνθουσιασμό τὸν ὁποῖον ἐμπνέουν γενικά σέ κάθε ἄνθρωπον οἱ σύγχρονες κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς

τεχνική, τόν επισκιάζει ή διάχυτη ανά τόν κόσμον άνησυχία λόγω τής επικρατούσης άβειβαιότητας όσον άφορᾷ στόν τελικό σκοπό. Έτσι γεννήθηκε τό εϋλογο έρώτημα: Θά είναι ᾄραγε τό έπαθλο του τιτάνειου αυτού άγώνα ό κορεσμός τής δίψας του ανθρώπου για να κατανοήσει τά μυστήρια τής Δημιουργίας, ή θά είναι ή έξασφάλις τής ύπεροπλίας σε τελειότερα μέσα άλληλοκαταστροφής;

Λυπούμεθα πού συμβαίνει τό τελευταίο και βλέπομε τήν έξαφάνιση λαών και τόπων, μνημείων και περιορισίων μέ τά άνελέητα σφυροκοπήματα των πυραύλων, πυραύλων καταστροφής και ὄχι πολιτισμοϋ...

Ναι, ό άνθρωπος δικαιούται να κατακτήσει τό σύμπαν. Κανείς δέν μπορεί να άγνοήσει αυτή του τή δίψα. Άλλά αυτός ό άγώνας δέν πρέπει και δέν είναι έπιτρεπτό να τόν έμποδίζει από τό να διατηρεί ύψηλή και άγρυπνοϋσα τήν έσωτερική του πνευματική ζωή. «*Ταϋτα ἔδει ποιῆσαι, κάκεινα μή άφιέναι*» εἶπε ό Χριστός (Ματθ. 23, 23).

Τό τρομερό σφάλμα τής έποχής μας είναι ότι έχει προσηλώσει τό βλέμμα της στόν έξω κόσμο, στό στερέωμα, και έτσι έλησμόνησε τόν έξω κόσμο, τήν ψυχή και τά άπαράγραπτα ήθικά της χρέη σ' αυτόν τόν κόσμο.

Νά πούμε ότι έχει επίσης λησμονήσει και

τόν πλησίον μέ τίς άνάγκες του; Πώς, άλήθεια οί άνθρωποι έξακολουθοϋν στό 2009 μ.Χ. να πεθαίνουν από τήν πείνα, ένῶ εμείς ξοδεύομε άμύθητα ποσά ὄχι μόνο για τήν κατάκτηση νεκρών πλανητών πού μας περιτριγυρίζουν, αλλά και «άγαθών» πού, είτε είναι μη άναγκαία, είτε και βλαβερά και επικίνδυνα για μας και τούς συνανθρώπους μας;

Δυστυχώς, ή έποχή μας έχει χαμένη τήν πνευματική της ίσοροπία. Και τότο γιατί έχει χαμένη τήν χριστιανική της πίστη και, μη μπορώντας να δώσει άποκρίσεις στα έσχατα έρωτήματα του ανθρώπου, παλεύει να θαμπώσει, να ναρκώσει τήν ψυχή του μέ πετάγματα και μέ θαναμαστά μηχανήματα.

Οί κατακτήσεις των φυσικών έπιστημών μεγαλώνουν, και μάλιστα μέ ραγδαία άλματα, αλλά και ό χριστιανισμός άπομένει σταθερός. Και διακηρύττει: **Πίστη στόν θρίαμβο τής άλήθειας. Πίστη στήν έπιστήμη και στήν άγωγή. Πίστη στήν ανθρώπινη πρόοδο. Και, τέλος, πλούσια και αξιόμισθη πίστη στόν Θεόν.**

Άρχιμ. **Ίγνάτιος Θ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**
θεολόγος, τ. Λυκειαρχης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΙΤΕ ΣΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ 93,6 FM

*Για να παρακολουθήσετε τό πρόγραμμα
του Ραδιοφωνικού Σταθμοϋ
τής Έκκλησίας,
συνδεθείτε μέ τή συχνότητα των 93,6 FM.
Έκπέμπει κατόλη τή διάρκεια του 24ώρου.*

Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 στήν Κρήτη

Στήν ἐπανάσταση τοῦ 1770 ἡ Κρήτη πρόσφερε πολύ αἷμα. Τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1821 ἔγινε ἡ πρώτη σύσκεψη στά ὑπερήφανα καί ἥρωικά Σφακιά. Ἐκεῖ ἀποφασίστηκε ἡ συμμετοχή τῆς Κρήτης στόν ἀγώνα τοῦ εἰκοσιένα. Οὐσιαστικά ὅμως ἡ Κρήτη ἐπαναστάτησε τόν Ἰούνιο τοῦ 1821. Ἡ πρώτη προσφορά σέ πολεμικό ὑλικό ἦταν τοῦ πλοιάρχου Φασούλη. Πρόσφερε τό καράβι του, πολεμοφόδια, μπαρούτι, χαρτί καί μολύβι. Τό παράδειγμά του ἀκολούθησαν καί ἄλλοι, ὅπως ὁ Μ. Κουρμούλης, ὁ Βασ. Χάλης καί ἄλλοι. Ἀνάμεσα σέ κείνους πού προετοίμασαν τήν ἐπανάσταση ἦταν καί ὁ γιατρός Ρενιέρης Νικόλαος. Γεννήθηκε στά Χανιά τό 1758. Παρά τήν ἡλικία του ἔλαβε ἐνεργό ρόλο στόν ἀγώνα. Οἱ συμπατριῶτες του τόν ἔστειλαν πληρεξούσιο στήν Γ' Ἐθνοσυνέλευση στήν Ἐπίδαυρο καί ἐκλέκτηκε μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τά ἐξωτερικά θέματα. Στή συνέλευση τῆς Τροιζήνας ἐκλέχτηκε πρόεδρος τοῦ βουλευτικοῦ Σώματος. Ὑστερα ἀπό προτάσεις καί ἀντιπροτάσεις πῆρε τόν λόγο ὁ Κολοκοτρώνης καί εἶπε: *«Ἐκοίταξα τριγύρω μου καί εἶδα ἕνα γεροντάκι πού ἐκάθητο μέ τούς Κρητικούς, ἀλλά οὔτε τό ὄνομά του ἐγνώριζα. Καί πηδάω μέσα στήν Συνέλευση καί τόν ἀρπάζω καί τόν πηγαίνω εἰς τό κάθισμα τοῦ προέδρου, τοῦτος ἐδῶ εἶναι ἄξιος εἶπα. Οἱ πληρεξούσιοι ἐφώνησαν, ἄξιος, ἄξιος»*. Ἐπί Ὄθωνα ὁ Ρενιέρης ἔγινε σύμβουλος Ἐπικρατείας καί γεροϋσιαστής. Ὁ Ρενιέρης πέθανε στήν Ἀθήνα τό 1847.

Τά πρῶτα θύματα τῆς Τουρκικῆς βαρβαρότητας ἦταν ὁ ἐπίσκοπος Κισσάμου Μελχισεδέκ κι ἕνας δάσκαλος Καλλίνικος στά Χανιά. Οἱ Τοῦρκοι τούς κρέμασαν καί τούς ἔσερναν στούς δρόμους γιά παραδειγματισμό καί φοβία. Στίς 21 Μαΐου τοῦ ἴδιου χρόνου ἔγινε καί ἄλλη σύσκεψη στά Σφακιά, στήν ὁποία πῆραν μέρος ἀπό ὅλη τήν Κρήτη. Τήν πρώτη ἐπαναστατική ἐπιτροπή ἀποτέλεσαν: ὁ Γεώργιος τῶν Σφακιῶν, ὁ Πωλιουδάκης, ὁ Παπαδάκης, ὁ Βουρδουμπᾶς, ὁ Κριαράς καί ὁ Ψαρουδάκης. Οἱ πρῶτες σφαγές ἄρχισαν ἀπό τούς Τούρκους Ἀμπαδιῶτες τῶν ὁποίων τῆ βοήθεια ζήτησαν οἱ Μανουσέλης καί Δασκαλάκης. Οἱ Ἀμπαδιῶτες ἔδειξαν δῆθεν δυσαρέσκεια πρὸς τούς Τούρκους καί προσφέρθηκαν νά βοηθήσουν στόν ἀγώνα. Ὅμως παρά τίς ὑποσχέσεις τους αὐτοὶ πρῶτοι κατέσφαξαν τούς καλογέρους τοῦ Ἁγ. Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου τῆς Πρέβελης. Στή συνέχεια ἔγιναν διάφορες σκληρές μάχες μεταξύ Ἑλλήνων καί Τούρκων, ὅπως στά ὑψώματα τοῦ Θερίσου, στά Κεράμεια ἀπό τούς Παπαδογιωργάκη, Σηφάκα καί Τσελέπη. Ἀκολούθησαν ἄγιες σφαγές στά Χανιά. Ὅμοιες σφαγές ἔγιναν στό Ρέθυμνο καί στό Ἡράκλειο. Οἱ Τοῦρκοι ἔσφαξαν στήν πόλη τοῦ Ρεθύμνου χιλιάδες Χριστιανούς κι ἄλλους τετρακόσιους στή γύρω περιοχὴ. Τόν ἐπίσκοπο Γεράσιμο Περδικάρη, τόν φυλάκισαν, τόν βασάνισαν καί τόν κρεμάσαν. Τότε σφάχτηκαν ἐπίλεκτα πρόσωπα ὅπως: ὁ Καλλέργης, ὁ Πάννης Δεληγιάννης

καί πολλοί κληρικοί. Στό Ἡράκλειο ἔγιναν ἀγριότερες σφαγές. Ἡ μεγαλύτερη τουρκική ἐκστρατεία ἔγινε στήν Κρήτη ἀπό τόν ἐμπειροπόλεμο Τοῦρκο Καούνη ὁ ὁποῖος ἔφτασε στόν Καλλικράτη, πέρασε ἀπό τόν Ἄσφενδο καί προχώρησε πρὸς τὰ Σφακιά. Τήν προέλασή του ἀνέκοιψαν ὁ Μανουσέλης, ὁ Δεληγιάννης, ὁ Βουρδουμπᾶς καί ἄλλοι οἱ ὁποῖοι κατέσφαξαν στήν κυριολεξία τούς Τούρκους. Σέ ἀντίποινα οἱ Τοῦρκοι ξέσπασαν σέ κτηνωδίες καί σφαγές στό Ἡράκλειο. Ἐπίσης τραγικό καί ἄδοξο τέλος εἶχε ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ὁμέρ Ἀγά τῆς Σητείας. Πῆρε 900 ἄνδρες καί ἔφτασε στόν Ἀσκυφο. Ἐκεῖ κυκλώθηκε ἀπό τούς Ἑλληνας καί ὄλοι σχεδόν ἀπό τούς Τούρκους σκοτώθηκαν. Ἀκολούθησαν κι ἄλλες αἱματηρές συμπλοκές. Δυστυχῶς τόν ἀπελευθερωτικό ἀγώνα στήν Κρήτη δέν τόν κατηύθυναν πρόσωπα ἔμπειρα. Γι' αὐτό ζήτησαν ἀρχηγό ἀπό τό Δημ. Ὑψηλάντη. Τότε διάφορες ἀντιπροσωπεῖς ὑπέδειξαν διάφορα πρόσωπα ὅπως τόν Κουρμούλη, καί τόν Ἀλ. Κατακουζηνό. Ὁ Ὑψηλάντης διόρισε ἕνα τρίτο πρόσωπο, τόν Μιχαήλ Κομνηνό Ἀφεντούλη, ἀπόφοιτο τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῆς Πετρούπολης. Ὁ Κομνηνός μέ πολεμικό ὕλικό ἔφτασε τόν Νοέμβριο τοῦ 1821 στό λιμάνι τοῦ Λουτροῦ Σφακίων πού ἦταν ἡ ἔδρα τῆς Καγκελαρίας στήν Κρήτη. Ἀπό ἐκεῖ ἀπευθύνει τήν παρακάτω προκήρυξη:

«Ἐνωθεῖτε λοιπόν περί ἐμέ. Ὀπλισθεῖτε διά συναιρέσεως καί θάρρους. Ὑπέστητε τά συμφοράς πλείστων αἰώνων ἐξεντελισμοῦ. Εἰς τά ὄπλα ἀνδρεῖοι Κρητες. Εἶθε ἡ ὁμόνοια νά σᾶς ἐνώσει καί οἱ ἐχθροί σας θά νικηθοῦν».

Δυστυχῶς τό νησί κατακτήθηκε ἀπό τόν Ἀχμέτ Πασᾶ τῆς Αἰγύπτου διά τοῦ γαμβροῦ του Χασάν καί μετὰ τό θάνατο αὐτοῦ

διά τοῦ θηριώδη Χασάν Μπέη, ὁ ὁποῖος καί διέπραξε φρικτά ἐγκλήματα. Τά σπουδαιότερα εἶναι ὁ θάνατος τῶν 3000 γυναικόπαιδων στό σπήλαιο τῆς Μιλάτου Μεραμβέλου διά πυρᾶς στίς 22 Φεβρουαρίου καί ὁ θάνατος 370 ἐπαναστατῶν στό σπήλαιο Μελιδονίου τοῦ Ρεθύμνου. Περιοχές τῆς Κρήτης πού ἀντιστάθηκαν καί πολέμησαν μέ ἥρωισμό τούς Τούρκους ἦταν τὰ Σφακιά στό Ν. Χανίων πού βρισκονται στή νότια πλευρά τῶν Λευκῶν Ὁρέων. Ἡ ἄγρια φύση δημιούργησε τόν πολεμικό κι ἀτίθασο χαρακτήρα τῶν Σφακιανῶν. Οἱ Σφακιανοί ἦταν ὅμοιοι μέ τούς Μανιάτες καί τούς Σουλιώτες. Ἐπί 25 χρόνια πολεμοῦσαν τούς Τούρκους. Οἱ Σφακιανοί συγκεντρώθηκαν στό Λουτρό, παραθαλάσσιο λιμάνι τῶν Σφακίων καί ἀποφάσισαν νά κηρύξουν ἐπανάσταση στίς 15 Ἀπριλίου τοῦ 1821. Ἐκεῖ ἐκλέξεαν τήν Καγκελαρία πού ἦταν ἡ τοπική διοίκηση τοῦ νησιοῦ. Ἐνα εἶδος Ἐπαναστατικῆς Κυβέρνησης τῆς Κρήτης. Στό Λουτρό ὑπῆρχαν ἀποθήκες τροφίμων καί πολεμικοῦ ὕλικου. Οἱ Σφακιανοί ἐπολέμησαν πολλές φορές τούς Τούρκους μέχρι τό 1912 ὅπου ἡ Κρήτη ἐνσωματώθηκε μέ τήν Ἑλλάδα.

Ἐπίσης στήν Ἀγ. Ρουμέλη καί συγκεκριμένα στό φαράγγι της κατέφυγε ὁ ἄμαχος πληθυσμός τῆς περιοχῆς προστατευόμενος ἀπό τούς Σφακιανούς.

Ἡ ἐπαρχία Ἀποκορώνου Χανίων εἶναι πολύπαθη περιοχὴ πού ἄντεξε σέ πολλές τουρκικές ἐπιδρομές. Τόν Αὐγούστο τοῦ 1821, 10.000 Τοῦρκοι μέ τό Σερίφ Πασᾶ καί τόν Ὁσμάν, εἰσέβαλαν στόν Ἀποκόρωνα, κατέστρεψαν τήν περιοχὴ καί σκότωσαν 3000 περίπου Ἑλληνας. Στούς Κεφαλάδες αἰχμαλωτίστηκαν 400 ἄνδρες τούς ὁποῖους οἱ Τοῦρκοι κατέσφαξαν, τίς δέ γυναῖκες τίς ἔστειλαν σέ διάφορα μέρη γιά νά πουλη-

θοῦν. Ἡ Μονή τοῦ Ἀρκαδίου στό Ρέθυμνο συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν περιοχῶν τῆς Κρήτης πού ὑπέστη πολλά ἀπό τούς ἐχθρούς. Στίς 17 Ἰανουαρίου τοῦ 1822, γενίτσαροι μέ ἀρχηγό τόν Γετιμαλή ἐπιτέθηκαν στή Μονή. Ἀπό τούς Ἑλληνες σκοτώθηκαν 15 καί ἀπό τούς ἐχθρούς περισσότεροι. Ἡ περιοχή τοῦ Ἀρκαδίου ἀνέδειξε πολλές ἡγετικές προσωπικότητες. Στό χωριό Ἀρκοῦδαινα τοῦ Ρεθύμνου τόν Ἰούλιο τοῦ 1823 ἔγινε συνέλευση ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς Κρήτης ὑπό τόν Τομπάζη. Τό καλοκαίρι τοῦ 1828 ὁ Τοῦρκος Ἀλμπάνης ἔσφαξε ἐνενήντα ἄοπλους χριστιανούς στήν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ τήν ὥρα πού προσεύχονταν.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1821 τουρκικό στράτευμα μέ 8000 ἄνδρες καί ἀρχηγό τόν Καοῦνη ἔφτασε στό χωριό Ἀσκυφο μέ σκοπό νά κυριεύσει τά Σφακιά. Ὅμως Ἑλληνικά σώματα μέ ἀρχηγούς τούς: Μανουσέλη, Δεληγιαννάκη, Βουρδουμπᾶ, Πρωτοπαπαδάκη καί Πωλογοργάκη τούς ἀντιμετώπισαν καί τούς προξένησαν μεγάλες καταστροφές. Οἱ Τοῦρκοι πού διέμεναν στό Ἡράκλειο, θέλησαν νά πάρουν τή δόξα στά Σφακιά μέ 960 ἄνδρες. Εἰσέβαλαν στά Σφακιά μέ ἀρχηγό τόν Ὅμερ Ἀγά ἀλλά ὑπέστησαν τρομερή καταστροφή ἀφοῦ μόνο ἓνας Τοῦρκος κατάφερε νά σωθεῖ. Τελικά τόν Αὐγούστο τοῦ 1821 πέρασε ὁ Σερίφ Πασᾶς καί κυριεύσε τά Σφακιά. Στό Φραγκοκάστελλο, βενετσιάνικο κάστρο στά Σφακιά, ἔγινε ἡ πιό σημαντική μάχη μεταξύ Ἑλλήνων καί Τοῦρκων μέ ἀρχηγό τό Μουσταφᾶ στίς 18 Μαρτίου τοῦ 1828. Ἡ μάχη ἦταν ἄνιση. Ὁ Μουσταφᾶς εἶχε 4000 πεζοῦς καί 300 ἵππεις μέ 3 κανόνια, ἐνῶ οἱ Ἑλληνες μέ ἀρχηγό τόν Χατζημιχάλη ἦταν γύρω στοὺς 600 καί 123 παλικάρια μέ ἀρχηγό τόν Κυριακούλη Ἀργυροκαστρίτη.

Οἱ ἀπώλειες καί ἀπό τίς δύο πλευρές ἦταν τρομακτικές.

Ὅταν ὁ Χουσεῖν κατέλαβε τήν περιοχή τοῦ Μυλοποτάμου στό Ν. Ρεθύμνο, 500 γυναῖκες κατέφυγαν σέ μιά σπηλιά τοῦ Μελιδονιοῦ γιά νά σωθοῦν. Τρεῖς μήνες οἱ Τοῦρκοι πολιορκοῦσαν τήν σπηλιά. Στό τέλος ἀνοιξαν μιά τρύπα στήν ὄροφή, ἔβαλαν φωτιά καί τίς ἔκαψαν τό Φεβρουάριο τοῦ 1824. Ἀρκετοί Κρήτες ἔλαβαν μέρος στά ἐπαναστατικά κινήματα στήν Κρήτη καί συνετέλεσαν στήν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας ἀπό τόν τουρκικό ζυγό. Αναφέρουμε τούς σπουδαιότερους:

Κόρακας Μιχαήλ. Ἀγωνιστής ἀπό τή Πόμπια τοῦ Ἡρακλείου Κρήτης. Γεννήθηκε τό 1797. Ἔτανε κλέφτης καί ἀργότερα ὄπλαρχηγός. Ὅπλισε τρία πλοῖα καί ἔκανε τόν κουρσάρο. Πῆρε μέρος σέ πολλά ἐπαναστατικά κινήματα τῆς Κρήτης.

Δασκαλάκης Γεώργιος. Καταγόταν ἀπό τά Σφακιά τῆς Κρήτης. Ἡ θεία του Μαρία Δασκαλογιάννη, καλόγρια στήν Κωνσταντινούπολη τόν βοήθησε οἰκονομικά καί συγκρότησε ἔνοπλο σῶμα στήν Ἐπανάσταση. Πρωτοστάτησε στόν ξεσηκωμό τῆς Κρήτης κι ἔγινε τολμηρός πολεμιστής. Σκοτώθηκε στό Κάνδανο τόν Δεκέμβριο τοῦ 1821.

Δασκαλογιάννης ἢ Βλάχος Ἰωάννης. Σφακιανός ἀγωνιστής καί ὄπλαρχηγός. Γεννήθηκε τό 1750. Πῆρε μέρος στόν ἐπαναστατικό ξεσηκωμό τοῦ 1770. Ὑπῆρξε ὁ φόβος καί ὁ τρομός τῶν Τοῦρκων. Δυό χιλιάδες Κρήτες ἐπιχείρησαν ν' ἀντιμετώπισουν μεγάλη ἐκστρατεία τῶν Τοῦρκων. Ὅταν οἱ Τοῦρκοι αἰχμαλώτισαν τήν οἰκογένειά του, τοῦ πρότειναν νά παραδοθεῖ

γιά νά ἀπελευθερώσουν τήν οἰκογένειά του καί ἄλλους χριστιανούς. Ὅμως τόν ἐξαπάτησαν καί ἀφοῦ τόν ἔδεσαν, τόν ἔγδαραν ζωντανό στήν πλατεία τοῦ Ἡρακλείου στίς 17 Ἰουνίου τοῦ 1821. Τή σκηνή παρακολούθησε ἓνας ἀδελφός του πού τρελάθηκε, ἡ δέ κόρη του ἔπεσε σέ πηγάδι καί πνίγηκε.

Κωνσταντουδάκης Νικ. Καπετάνιος ἀπό τό Μελιδόνι Ἀποκορώνου Κρήτης. Τό 1821 πολέμησε τούς Τούρκους στήν Κρήτη μέ τόν ἀδελφό του Σήφακα.

Μετά τό θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ του πῆρε τήν ἀρχηγία τοῦ σώματος καί συνέχισε τόν ἀγώνα. Καί ὅταν οἱ Τούρκοι κυριάρχησαν στήν Κρήτη, πῆγε στήν Πελοπόννησο ὅπου ἀκολούθησε τόν Κολοκοτρώνη.

Κουρμούλης Μιχαήλ. Καταγόταν ἀπό τή Μεσσαρά Ἡρακλείου. Ἀπό τό 1780 εἶχε φανερά τουρκέψει. Κρυφά ὅμως τά μέλη τῆς οἰκογένειάς του ἔμειναν χριστιανοί. Ὁ Κουρμούλης πῆρε τό ὄνομα Χουσεῖν Μπέης καί ἦτανε διοικητής ἑνός τουρκικοῦ συντάγματος. Ἦτανε ἔξυπνος καί προστάτευε τούς Χριστιανούς. Τό 1814 σκότωσε μερικούς Τούρκους πού ἔκαναν κακουργήματα. Κατηγήθηκε στή Φιλική Ἐταιρεία ἀπό τόν Γρηγόριο Καλλονά. Συγκέντρωσε παλικάρια καί ὅπλα καί πῆγε στά Σφακιά ὅπου οἱ Σφακιανοί προετοιμάζονταν γιά ἐξέγερση. Ὁ Κουρμούλης πολέμησε τούς Τούρκους φανερά ὅταν ἡ ἐπανάσταση ἄρχισε στήν Κρήτη. Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης Μανώλης Τομπάζης πῆρε τόν Κουρμούλη κι ἔφυγαν γιά τήν Ὑδρα. Τά θύματα ἀπό τήν οἰκογένεια τοῦ Κουρμούλη ἦτανε περισσότερα ἀπό ἑκατό.

Κριτοβουλίδης Καλλίνικος. Λόγιος ἀπό τήν ἐπαρχία Ἀποκορώνου Κρήτης. Ἦτανε γραμματέας τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Σήφακα καί μετά τοῦ Τομπάζη πού ἦτανε ἀρμοστής Κρήτης. Τό 1824 πῆγε στήν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα καί τό 1825 διορίστηκε μέλος τῆς Τοιμελοῦς Ἐπιτροπῆς Κρήτης καί τό 1828 μέλος τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου.

Βόρινος Δημήτριος. Ἀγωνιστής ἀπό τούς Κεφαλάδες Ἀποκορώνου Κρήτης. Πολέμησε στίς Κεραμιές Κυδωνίας στίς 14 Ἰουλίου τοῦ 1821. Μέ μία ράβδο καί ἓνα μαχαίρι σκότωσε τόν ἀρχηγό τῶν Τούρκων Χασάν Ταμπουρατζή, ἄνθρωπο τυρανικό καί αἱμοβόρο. Τοῦ ἔκοψε τό κεφάλι κι ἔτσι τόν ἐκδικήθηκε, ἐπειδή τόν εἶχε κακοποιήσει προηγουμένως.

Κοζώνης Γεώργιος. Ἀγωνιστής ἀπό τήν Κρήτη. Εἶχε χάσει τό δεξί του χέρι στή μάχη τοῦ Νιόκαστρου. Ἦτανε σωματοφύλακας τοῦ Καποδίστρια ὅταν δολοφονήθηκε στίς 27 Σεπτεμβρίου στ' Ἀνάπλι. Κυνήγησε τόν δολοφόνο Μαυρομχάλη Κωνσταντή καί τόν τραυμάτισε στήν πλάτη.

Βασίλ. Χρ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΑΚΗΣ

Ἐπίτ. Γεν. Ἐπιθεωρητής
Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως

Διαλογισμός

Ο Διαλογισμός είναι μία επικίνδυνη τεχνική ανατολικής προέλευσης, ή όποια έχει θρησκευτικό υπόβαθρο. Η μέθοδος του διαλογισμού προβάλλει έντονα στίς μέρες μας, ακόμη και από Έφημερίδες, Ρ/Σ, Τ.Υ., διαδίκτυο (ίντερνετ). Είναι μία μέθοδος, ή όποια:

- α. Δέν συμβιβάζεται μέ τήν Όρθόδοξη πίστη.
- β. Όποιος άσκει αυτή τή μέθοδο διατρέχει κίνδυνο αλλοίωσης τής προσωπικότητάς του.

1. Τί είναι διαλογισμός;

Γιά τούς όπαδούς του διαλογισμού, είναι μία μέθοδος, μέσα από τήν όποία ό νοϋς μαθαίνει νά συγκεντρώνεται. Άνάλογα δέ τίς ομάδες πού τόν προβάλλουν, έχει τίς παρακάτω μορφές-πρακτικές:

- Άναμειγνύει μεθόδους από τό χώρο τής ψυχολογίας, ιδιαίτερα από τήν άνθρωπιστική ψυχολογία.
- Έφαρμόζει «θεραπευτικές» τεχνικές άσιατικής προέλευσης.
- Παρουσιάζεται χωρίς θρησκευτικό προσωπεϊό, σάν μέθοδος πού ώφελεί τόν άνθρωπο.

Κατά κανόνα, διατηρεϊ μυστικά σύμβολα γκουρουϊστικων όργανώσεων, από τίς όποίες προέρχεται.

2. Πώς άσκειται ή τεχνική του διαλογισμού;

Άσκειται σέ διάφορα στάδια. Ό διαλογιζόμενος κάθετα σέ συγκεκριμένη στάση και συγκεντρώνει για άτέλειωτες ώρες όλη τήν προσοχή του σ' ένα έξωτερικό αντικείμενο, τό όποιο μπορεί νά είναι:

- ή φλόγα ενός κεριού
- ένα άστρο
- ένα άγαλμα του Βούδα ή του Κρίσνα
- τό πρόσωπο, ακόμη και του Χριστου

Στή συγκεντρωση του νοϋ βοηθοϋν και όι άσκήσεις άναπνοής πού επιβάλλουν όι διάφορες ομάδες. Σάν προεργασία δέ του διαλογισμού απαιτείται:

- σωστή διατροφή (τήν όρίζει ή ομάδα)
- χαλάρωση
- άσκήσεις πού συμβάλλουν σ' αυτή τήν κατεύθυνση

3. Πώς διδάσκειται;

Άπό κάποιο φωτισμένο δάσκαλο (γκουρού: Ίνδουιστική λέξη, άποτελείται από δύο συλλαβές: γκού = σκοτάδι + ρού = αυτός πού διαλύει τό σκοτάδι, σήμερα θά πεί φως, φώτιση, άκτινοβολία, δάσκαλος του Άποκρυφισμού), ό όποϊος έχει στόχο νά άπελευθερώσει τόν άνθρωπο από τά πολύμορφα δεσμά και τίς ψευδαισθήσεις του κόσμου.

Ό guru στήν τελετή μύησης θά δώσει στον μαθητή μία διαλογιστική συλλαβή, ή όποία ονομάζεται *μάντρα* [ή λέξη μάντρα

(mantra), είναι σανσκριτική και προέρχεται από τό MAN = σκέπτομαι και TPAN = άπελευθέρωση).

Άρα, *μάντρα* είναι συνήθως όνόματα θεοτήτων και άποτελούν ήχητικά σύμβολα, τά όποία έπαναλαμβάνουν συνέχεια οί διαλογιζόμενοι, μέ σκοπό τήν άπελευθέρωση τής «πνευματικής δύναμης», μέ τήν όποία είναι φορτισμένα. Είναι ένα μέσο για νά άπελευθερωθεί τό πνεύμα διαμέσου τής σκέψης. Τέτοιες ιερές συλλαβές είναι: Όμ/ωμ και Άούμ¹.

Τό *μάντρα* είναι ένα όχημα, για τό ταξίδι του νοϋ μέ σκοπό νά άπελευθερωθεί τό πνεύμα διαμέσου τής σκέψης, διαμέσου δηλαδή τής πνευματικής διαδικασίας και τής τεχνικής του διαλογισμού.

4. Διαλογισμός – Θρησκεία (σχέση)

Ό Διαλογισμός είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα τών αντίληψεων και τών μεθόδων άνατολικών θρησκειών (Ίνδουισμού-Βουδισμού...).

Δέν είναι μία άκίνδυνη μέθοδος, ή όποία θά μās βοηθήσει νά συγκεντρωθοϋμε, νά τακτοποιήσουμε τόν έσωτερικό μας κόσμο και νά αισθανθοϋμε καλύτερα, όπως παραπλανητικά προβάλλουν.

Γιά τίς θρησκείες αυτές:

Ό Θεός δέν είναι πρόσωπο, ό όποιος διαφέρει άπό τόν άνθρωπο και τόν κόσμο. Είναι μία άπρόσωπη δύναμη, πού σε κάθε όμάδα και αίρεση έχει διαφορετικό όνομα: Οίκουμενικό πνεύμα, Ύπερσυνειδητότητα, Συμπαντική Άρχή, Παγκόσμια Ένέργεια κ.λπ.

Άπό αυτήν προέρχονται τά πράγματα αυτού του κόσμου, διά «προβολής» ή «έκροής» και στην ούσία ταυτίζονται μαζί της. Τά πάντα, άκόμη και ό άνθρωπος, έχουν ούσία θεϊκή, κινούνται σε μία τροχιά μέ τε-

λικό προορισμό τήν ένωση μέ τήν άπρόσωπη δύναμη.

Η ένωση μέ τή Συμπαντική Άρχή (Θεό), δέν είναι κατάσταση στην όποία ό άνθρωπος διατηρεί τίς προσωπικές του ιδιότητες, όπως συμβαίνει στην Όρθόδοξη Έκκλησία, αλλά *διάλυση* μέσα στην άπρόσωπη θεότητα, δηλαδή πλήρης έξαφάνιση του ανθρώπινου προσώπου, όπως, άκριβώς μία σταγόνα νερού πέφτει στον Όκεανό και χάνεται.

Η Όρθόδοξη πίστη οδηγεί στη σωτηρία (σώζει όλόκληρο τόν άνθρωπο), οί άνατολικές αίρέσεις οδηγούν στον άφανισμό, μηδενισμό.

Μέ τίς τεχνικές του διαλόγου, ό διαλογιζόμενος ταυτίζεται μέ τό αντικείμενο και γίνεται ένα, άρα μεταξύ αυτού και του αντικειμένου δέν υπάρχει διάκριση. Και επειδή, πιστεύουν ότι ό Θεός δέν υπάρχει έξω άπό τόν άνθρωπο, σκοπός του διαλογισμού είναι νά αναπτύξει τίς θεϊκές δυνάμεις πού υποτίθεται ότι υπάρχουν μέσα μας. Γι' αυτό και οί όμάδες αυτές μιλοϋν για:

- αυτοεξέλιξη
- αυτοπραγμάτωση
- άυτογνωσία

Ό άνθρωπος, τελικά, αυτοθεώνεται και γίνεται Θεός, άφου δέν υπάρχει άλλος Θεός έξω άπό αυτόν. Θυμηθείτε τήν προτροπή του διαβόλου στους πρωτόπλαστους «*έσεσθε Θεοί*» (Γεν. γ' 5).

5. Διαλογισμός και Όρθόδοξη Παράδοση

Ό Διαλογισμός είναι τεχνική, ή όποία έντάσσει όποιον τήν άσκει σε ένα σύστημα θρησκευτικών ιδεών σε πλήρη αντίθεση μέ τήν Όρθόδοξη πίστη.

Αυτό σημαίνει πώς ό διαλογισμός άποκόπτει τόν άνθρωπο άπό τήν Έκκλησία

του Χριστού, τον αποκλείει από την σωτηρία, τον αποχωρίζει από τον αληθινό Θεό.

Ίσχυρίζονται ότι ο διαλογισμός είναι ένα είδος προσευχής που ταυτίζεται με τη νοερά προσευχή των Ὁρθοδόξων μοναχών/ζουσών.

Ἡ διαφορά είναι τεράστια:

Ἡ προσευχή προϋποθέτει δύο πρόσωπα, που στέκονται τό ένα έναντι του ἄλλου και συνομιλοῦν. Ἡ προσευχή ἀπευθύνεται σέ συγκεκριμένο ἀποδέκτη, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Θεός. Ὁ Θεός τόν ἀκούει καί πολλές φορές ἀπαντᾷ ἀμέσως, ὅπως π.χ. στους Προφήτες, στους Ἁγίους, στους πιστούς Χριστιανούς.

Οἱ ἐκφράσεις:

- Τάδε λέγει Κύριος
- Λόγος Κυρίου
- Εἶπεν ὁ Θεός πρὸς τόν...

εἶναι ἀπαντήσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἁγίους. Ὁ διαλογισμός ἀντίθετα εἶναι ἐνέργεια που γίνεται ἀπό ἓνα μόνο πρόσωπο, μέ σκοπό νά τό ὀδηγήσει στή «γνώση» ὅτι ταυτίστηκε μέ τόν Θεό καί χάθηκε μέσα στή Συμπαντική Θεϊκή δύναμη. Δηλαδή ὁ διαλογιζόμενος ὀφείλει νά ταυτιστεῖ μέ τό διαλογιστικό ἀντικείμενο (= σύμβολο κάποιας θεότητας ἢ ἀντικειμένου καί δι' αὐτοῦ νά ταυτιστεῖ μέ ὀλόκληρο τό Σύμπαν, ξεπερνώντας τήν ἰδιαιτερότητα τῆς προσωπικότητάς του.

Ἀντίθετα, ἡ ἔνωση μέ τόν Θεό στήν Ὁρθοδοξία, δέν ἀπαιτεῖ θυσία τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀνθρώπου, χάριν μιᾶς δῆθεν ἀφομοίωσής του μέ τή θεότητα, ἀπαιτεῖ θυσία μόνο τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἑαυτοῦ μας. Ὁ Θεός σέβεται τήν προσωπικότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου καί τόν σώζει.

Ἡ ἔνωση μέ τόν Θεό στήν Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ μετοχή στήν ἄκτιστη χάρη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία θεώνει καί ἀγιάζει τόν ἀνθρω-

πο. Εἶναι ἔνωση κατά χάρη καί ποτέ κατ' οὐσίαν ἢ καθ' ὑπόσταση. Προϋποθέτει συμμετοχή τοῦ ἀνθρώπου στή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ἀποφυγή τῆς ἁμαρτίας, τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Ἀκόμη καί ἡ στάση τήν ὥρα τοῦ διαλογισμοῦ δείχνει τή διαφορά μέ τήν προσευχή, ὅπως γιά παράδειγμα ἡ στάση τοῦ «λωτοῦ», φανερώνει ἔπαρση καί ἀδικαιολόγητη ἐγωιστική προβολή σέ ἀντίθεση μέ τήν στάση τοῦ ὀρθοδόξου, ἡ ὁποία φανερώνει ταπεινωση καί *συντριβή*.

6. Παρενέργειες καί κίνδυνοι

Πέραν ἀπό τόν πνευματικό κίνδυνο τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπό τόν αληθινό Θεό, που εἶναι καί ὁ μεγαλύτερος, ἀκολουθοῦν οἱ ἑξῆς, σέ ὅσους ἀσκοῦν τήν τεχνική τοῦ διαλογισμοῦ.

- α. Τελικός στόχος τοῦ διαλογισμοῦ, ὅπως προηγουμένως ἐπισημάναμε εἶναι: ἡ πλήρης διάλυση τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀνθρώπου σέ μιᾶ ὑποτιθέμενη ἀπρόσωπη θεότητα.
- β. Ὁ διαλογισμός διδάσκεται ἀπό κάποιον «φωτισμένο» δάσκαλο (γκουρού), ὁ ὁποῖος διεκδικεῖ ἀνώτατη θεϊκή αὐθεντία καί ἀπαιτεῖ ἀπόλυτη ὑπακοή. Ὁ guru ἀπό τήν πρώτη στιγμή θά προσπαθήσει νά ἐξαλείψει ἓνα-ἓνα τά ἰδιαίτερα στοιχεῖα τῆς προσωπικότητάς του. Ἡ προσωπικότητα θά ἀλλοιωθεῖ, ἡ συμπεριφορά θά ἀλλάξει, θά γίνει τό ἴδιο μέ τή συμπεριφορά τῆς ὁμάδας.
- γ. Ἡ ἄσκηση τοῦ διαλογισμοῦ προϋποθέτει συνήθως τήν ἔνταξη σέ συγκεκριμένη ὁμάδα, ἡ ὁποία (ὁμάδα-secta), κινεῖται γύρω ἀπό τόν «φωτισμένο» δάσκαλο. Ἡ δομή τῆς ὁμάδας, εἶναι κατά κανόνα ὀλοκληρωτική.
  - σιδηρά πειθαρχία

- κλειστό σύνολο
  - ὄχι ἐπικοινωνία πρὸς τὰ ἔξω
  - ἀποκοπή ἀπὸ τὸ κοινωνικό, οἰκογενειακό, ἐπαγγελματικό, φιλικό περιβάλλον
  - ἐγκατάλειψη οἰκογένειας, ἐργασίας, σπουδῶν
  - ἐκχώρηση στὴν ὁμάδα περιουσιακῶν στοιχείων
- δ. Ἡ ὁμάδα μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ καί ὡς κοινόβιο, τότε ἔχουμε:
- εἰδική ἐνδυμασία
  - διατροφή
  - ἀπαγόρευση πρὸς τὰ ἔξω
  - ἂν ὁ δάσκαλος κρίνει, θὰ στείλει τὸν μαθητὴ στὴν Ἰνδία ἢ ἄλλον γιὰ ἀνώτερες σπουδές πάνω στὴν τεχνικὴ τοῦ διαλόγου.
- ε. Οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς sectes παρουσιάζονται μὲ προσωπεία, δέν φανερῶνουν τὸ πραγματικό τους πρόσωπο.
- στ. Ἐπιστήμονες στό ἐξωτερικό (Γερμανία, Αὐστρία, Γαλλία) καί δικαστήρια ἔχουν ἀποφανθεῖ ὅτι ὁ διαλογισμός, «μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σέ βαριές ψυχικές διαταραχές», ἢ νὰ γίνει αἰτία ψυχώσεων, ψυχικῶν βλαβῶν ἢ καταστροφῆς τῆς προσωπικότητάς².

Ἀντίθετα, στὴν Ὁρθοδοξία ὁ Θεός εἶναι προσωπικός, εἶναι Τριαδικός, ὁ ὁποῖος φανερώθηκε «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ», στόν ἄνθρωπο καί τοῦ ἀποκάλυψε τὴν Ἀλήθεια. Ὁ Χριστός τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι «ἡ Ὁδός, ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή» (Ἰω. ιδ' 6), διὰ τοῦ Χριστοῦ τῆς Πίστεως, δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσει τόν ἀληθινό Θεό, βιώνοντας τὴν μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καί νὰ ἐνωθεῖ μαζί του: «*Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσιν σε τόν ἀληθινόν Θεόν καί ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χρι-*

στόν... Πάτερ Ἄγιε, τήρησον αὐτούς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὧσιν ἐν καθώς ἡμεῖς» (Ἰω. ιζ', 3, 11).

Πρωτοπρ. Χαράλ. Κ. ΚΑΜΗΛΑΚΗΣ

Δρ Θεολογίας – φιλόλογος

Σημειώσεις

1. Οἱ συλλαβές Ὁμ/ὠμ καί Ἄουμ εἶναι «μάντρας» ἐπίκλησης, χαιρετισμοῦ καί δοξολογικῆς ἀναφοράς, τὰ ὁποῖα λέγονται πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τοῦ Βεδῶ ἢ ἄλλων Ἰνδουιστικῶν κειμένων. Βλ. Χρ. Τσιάνκα, *Ἐγκυκλοπαιδικό Λεξικό Θρησκευτῶν καί Αἰρέσεων παραχριστιανικῶν – παραθρησκευτικῶν ὁμάδων καί σύγχρονων ἰδεολογικῶν ρευμάτων*, ἔκδοση Ἰ. Μ. Προοδιτίσης, Κύπρος 2002, 562.
2. Ἄ. Ἀλεβιζοπούλου, *Διαλογισμός ἢ προσευχή*, Ἀθήνα 1993, 205

Βιβλιογραφία

- Ἄ. Ἀλεβιζοπούλου, *Διαλογισμός καί Προσευχή*, Ἀθήνα 1993.
- Ἄ. Ἀλεβιζοπούλου, *Αὐτογνωσία – Αὐτοπραγμάτωση – Σωτηρία, Ἡ δύναμη τῆς «θετικῆς Σκέψης» στό φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως*, Πρέβεζα 1991
- Ἄ. Ἀλεβιζοπούλου, *Μετενσάρκωση ἢ Ἀνάσταση; Ὁρθόδοξη θεώρηση τοῦ κακοῦ*, Πρέβεζα 1992.
- Χ. Καμηλάκη, *Βουδισμός καί Χριστιανισμός*, Ρέθυμνο 2006.
- Ἱορθοδοξία καί Αἰρέσεις, περιοδική Ἐκδοσις Ἱερῶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας, τεύχ. 15, Τρίπολις, Ἰούλιος 2001.
- Χρ. Τσιάνκα, *Ἐγκυκλοπαιδικό Λεξικό Θρησκευτῶν καί Αἰρέσεων, παραχριστιανικῶν – παραθρησκευτικῶν ὁμάδων καί σύγχρονων ἰδεολογικῶν ρευμάτων*, ἔκδοση Ἰ. Μ. Προοδιτίσης, Κύπρος 2002.
- H. Lang, *Zur Frage der Attraktivität und Pathogenetik von Jugendreligionen*, Nervenarzt 1980.
- J. Silva – P. Miele, *Μέθοδος Silva γιὰ τόν ἔλεγχο τοῦ νοῦ*, Ἀθήνα 1997.

100 ΧΡΟΝΙΑ

ἀπό τό θάνατο τοῦ παπᾶ-Μαρουλιανοῦ

Συμπληρώνονται ἐφέτος 100 χρόνια ἀπό τόν θάνατο τοῦ ἀγωνιστῆ ἱερέα παπᾶ-Μαρουλιανοῦ. Ἡ περίπτωση τοῦ παπᾶ-Μαρουλιανοῦ ἀνήκει στόν μακρῦ κατάλογο τῶν ἀπλῶν γερόντων τῆς Ὁρθοδοξίας, ἱερέων καί μοναχῶν, πού τούς δύσκολους αἰῶνες κατοχῆς τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου ἀπό τούς Ὀθωμανούς Τούρκους πολέμησαν δίχως φόβο γιά ἐλευθερία.

Ἄ παπᾶ-Μαρουλιανός πῆρε ἐνεργό μέρος σέ ὅλες τίς ἐπαναστατικές κινήσεις τοῦ νησιοῦ ἐνάντια στούς Τούρκους κατά τό δεύτερο μισό τοῦ 19ου αἰώνα. Στίς μάχες αὐτές διακρίθηκε γιά τήν ἀποτελεσματικότητά του στά πεδία τῶν μαχῶν καί τόν ἐνθουσιασμό του γιά ἐλευθερία καί ἔνωση μέ τήν Μητέρα Ἑλλάδα. Ὁ ἱερέας Ἐμμανουήλ Γεωργίου Ἀνδρεαδάκης, περισσότερο γνωστός μέ τό ὄνομα παπά-Μαρουλιανός¹, παρωνύμιο τό ὁποῖο ὁ ἴδιος ἀπό ἀγάπη γιά τόν Μαρουλά κράτησε καί τό υἱοθέτησε ὡς ἐπίσημο ὄνομά του, γεννήθηκε λίγα χρόνια μετά τήν πανεθνική κίνηση τοῦ 1821 γιά λευτεριά, κατά πᾶσα πιθανότητα τό 1824, στό χωριό Σελλί τῆς ἐπαρχίας Ρεθύμνου. Ἀργότερα, κάπου στά μέσα τοῦ 19ου αἰώνα, παντρεύτηκε στόν Μαρουλά ὅπου ἐγκαταστάθηκε ὡς ἐφημέριος.

Ἄ «περιάκουστος οὗτος πολεμιστής», ὅπως τόν ἀποκαλεῖ χαρακτηριστικά ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Κρήτης Τιμόθεος Βενέρης, ἔλαβε μέρος καί στίς τέσσερις κα-

τά σειρά ἐπαναστάσεις πού πραγματοποιήσαν οἱ Κρήτες ἐνάντια στόν κατακτητή κατά τή διάρκεια τοῦ δευτέρου μισοῦ τοῦ 19ου αἰώνα. Παρόλο πού ὁ παπᾶ-Μαρουλιανός κατοικοῦσε σέ ἕνα χωριό μέ τούς πιό αἰμοβόρους Ὀθωμανούς καί ἕνα τουρκικό ἀσκέρι ἐγκατεστημένο μόνιμα στόν πύργο τοῦ Μαρουλά, ἐντούτοις ὁ ἀγώνας του καί οἱ προσπάθειές του ἦταν συνεχεῖς καί δίχως φόβο. «Τούς ἐπαναστάτας δέν ἐπτόουν οἱ Μπαϊρακαγάσηδες τοῦ Μαρουλά οὔτε ὁ ἐν τῷ πύργῳ τουρκικός στρατός. Εἰ καί ἐνήδρευον ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι, ἐνήδρευον παρά τό πλευρόν των ἄγρυπνα καί τά ἄφοβα παλληγάρια τοῦ Μαρουλά μέ ἐπί κεφαλῆς τόν ξακουστόν διά τās ἐνέδρας του γενναῖον πολεμιστήν Παπά-Μαρουλιανόν»². Τήν πολεμική του δραστηριότητα τήν ξεκίνησε στήν ἐπανάσταση τοῦ 1858, ἀργότερα συμμετεῖχε σέ αὐτήν τῶν ἐτῶν 1866-1869 ὅπου συμμετεῖχε ὡς «ὀπλαρχηγός» μέ δικό του σῶμα, στήν ἐπανάσταση τοῦ 1878 ὡς «ἀρχηγός» πλέον τοῦ νομοῦ Ρεθύμνης καί τέλος, στήν τελευταία πράξη τῆς ἀποτίναξης τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, στήν ἐπανάσταση τοῦ 1897, φτασμένος πιά σέ μεγάλη ἡλικία ἀλλά πάντα ἐνεργός πολεμιστής μέσα στή φωτιά τῆς μάχης. Στήν τελευταία αὐτή ἐπανάσταση ὁ παπᾶ-Μαρουλιανός ἦταν καί πάλι Ἀρχηγός τῶν ἐθελοντῶν τῶν τεσσάρων ἐπαρχιῶν τοῦ νομοῦ Ρεθύμνης, ἕνα σῶμα ἀποτελούμενο ἀπό ἕκα-

τοντάδες ένοπλους άνδρες.

Καί ενώ ό παπᾶ-Μαρουλιανός εἶχε γίνει ό φόβος καί ό τρόμος τῶν Τούρκων τῆς δυτικῆς Κρήτης καί ἰδιαίτερος αὐτῶν τοῦ Ρεθύμνου, ἀναγκάστηκε νά ἀφήσει περιουσίες καί σπίτια στόν Μαρουλά καί νά ξεεντευτεῖ. Μέ τό ξέσπασμα τῆς ἐπαναστατικῆς κίνησης τοῦ 1866 «ἠναγκάσθην νά ὑποχωρήσω εἰς τά ὀρεινότερα μέρη τῆς νήσου ἵνα ἐξασφαλίσω τήν ζωήν τῆς οἰκογενείας μου» ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρει ό ἴδιος. Ἡ οἰκογένειά του μετέβη στό Νάυπλιο. Ἡ περιουσία του στόν Μαρουλά, σπίτια καί χωράφια, ἔρμαιο τῶν Τούρκων, λεηλατήθηκαν καί καταστράφηκαν. Δέν ἀφιέρωσε ὁμως μόνο τή ζωή καί τήν περιουσία του ό παπᾶ-Μαρουλιανός στόν ἀγώνα γιά ἐλευθερία. Οἱ δύο του γιοί, ἀμέσως μόλις ἠλικία τους τό ἐπέτρεπε, ἔλαβαν καί αὐτοί μέρος στόν ἀγώνα. Ὁ μεγαλύτερος, ἀνθυπολοχαγός Γεώργιος Μαρουλιανός, συμμετεῖχε ἤδη ἀπό τό 1878 στίς πολεμικές συγκρούσεις, ἐνῶ ό μικρότερος, ἐπιλοχίας Παντελῆς Μαρουλιανός, ἔλαβε μέρος στίς μάχες τοῦ 1897.

Ὁ ἥρωας ἱερέας παπᾶ-Μαρουλιανός, ἀφοῦ ἔκανε τό χρέος του πρὸς τόν Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστό καί πρὸς τήν πατρίδα, ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν σέ ἡλικία 85 ἐτῶν τό 1909 στήν Ἀθήνα ὅπου διέμενε μετά τό πέρας του ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα. Ἡ λιτή ταφή του ἔγινε δημοσία δαπάνη, ἐνῶ ἐν ζωῇ εἶχε τιμηθεῖ μέ τόν Ἀργυρό Σταυρό τοῦ Σωτήρος καί μέ ἔπαινο τοῦ Συνταγματάρχη Τιμολέοντος Βάσσου.

Κλείνοντας αὐτήν τή σύντομη ἀναφορά εἰς μνήμην τοῦ παπᾶ-Μαρουλιανοῦ νά ἐπισημάνουμε τό ἔξις: Συμπολεμιστές τοῦ παπᾶ-Μαρουλιανοῦ ἦταν ό Κορωναῖος, ό Χατζη-Μιχάλης Γιάνναρης, ό Σκαλίδης, ό Τιμολέον Βάσσος, ό Κριάρης κ.ἄ. Ὅλοι τους

Ἐπίσημο πορτραίτο τοῦ παπᾶ-Μαρουλιανό. Ἐκπαινετοῦ Ἰνστιτούτου ἱστορίας καί ἠθολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

ἔχουν τιμηθεῖ καί τά ὀνόματά τους ἔχουν δοθεῖ σέ μεγάλες καί κεντρικές ὁδούς καί πλατεῖες σέ Ρέθυμνο καί Χανιά. Τό ὄνομα παπᾶ-Μαρουλιανός πουθενά. Ἡ μᾶλλον ὄχι πουθενά. Ἐκεῖ καθὼς βγαίνομε ἀπό τήν πόλη τοῦ Ρεθύμνου πρὸς Περιβόλια μεταξὺ τῆς κύριας ὁδοῦ καί τῆς παραλιακῆς λεωφόρου μπορεῖ ό τιμῶν τῆ μνήμη του νά στρέψει τό βλέμμα του νά δεῖ τήν ὁδὸ παπᾶ-Μαρουλιανοῦ. Ἐνα ταπεινὸ στενὸ δρομάκι. Αὐτό εἶναι ὅ,τι μᾶς ἀπέμεινε γιά νά δώσουμε στόν «στρατηγὸ τῶν ἔργων» ὅπως χαρακτήρησε τόν ἥρωα ό Κ. Ἀργυρόπουλος στόν ἐπικήδειο λόγο πού ἐκφώνησε κατὰ τήν νεκρῶσιμη ἀκολουθία τοῦ παπᾶ-Μαρουλιανοῦ τό 1909.

Ἡλίας Ν. ΚΟΠΑΝΑΚΗΣ

Χημικὸς Μηχανικὸς

Σημειώσεις

1. Ἀπόγονοί του μέ τό ἴδιο ἐπώνυμο ζοῦν σήμερα σέ διάφορες περιοχές τῆς χώρας.
2. Τιμόθεος Βενέτης, *Τὸ Ἀρκαδί διὰ τῶν αἰώνων*, Ἀθήναι 1938.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στόν Μητροπολιτικό μας ναό

Μέ σειρά λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων τιμήθηκε κι ἐφέτος ἡ ἱ. μνήμη τῶν Ἁγ. Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Προστατῶν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, στοὺς ὁποίους εἶναι ἀφιερωμένο τό βόρειο κλίτος τοῦ ἱ. Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Ρεθύμνου καί τῶν ὁποίων τεμάχια ἰ. Λειψάνων διαφυλάσσει. Τὴν 26ην Ἰανουαρίου 2009, μετὰ τὴν καθιερωμένην ἰ. Παράκληση τῆς Δευτέρας πρὸς τὴν Γοργοεπήκοο Θεοτόκο στό παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου ἔγινεν ἡ Ἁγιογραφικὴ Σύναξις στὴν Ἐνοριακὴν Ἑστία, στὴ διάρκεια τῆς ὁποίας ὁ κ. Σάβ. Ἀμανατίδης, θεολόγος, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἐρημνευτές τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀρετῆς». Τό βράδυ τῆς ἐπομένης, 27ης τ.μ., ἔγινεν Ἀγρυπνία στόν ἱ. Μητροπολ. ναό καί τό πρωί τῆς 29ης τ.μ., ἡμέρας ἰ. μνήμης τοῦ Ρεθυμνίου Ὁσ. Ἰγνατίου τοῦ Σιναΐτου, τελέσθηκεν ἡ θ. Λειτουργία χοροστατήσαντος τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ. Κατὰ τὸν Ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγ. Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐχοροστάτησε καί πάλιν ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ ὁποῖος στό τέλος ἀπένευμεν Εὐεργετήρια Γράμματα καί εἰδικό μετάλλιο στοὺς κ.κ. Νικ. Παπαδογιαννάκη, Καθηγητὴ Παν/μίου Κρήτης, Ἰωάν. Παπιομύτογλου, Διευθυντὴ τῆς Δημόσιας Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου, καί Μιχ. Τρούλη, φιλόλογον-ἱστορικό, Πρόεδρο τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας Ρεθύμνου, γιὰ τὴν πλούσια προσφορά τους στά Ἑλληνικά Γράμματα καί τὴν τοπικὴ

μας Ἐκκλησία. Τὰ βιογραφικά τῶν τιμηθέντων ἀνέγνωσεν ὁ Πρωτοσύγκελλος, Ἄρχιμ. Ἄνθ. Μαντζουράνης, ἐνῶ ἀπὸ μέρους τους εὐχαρίστησεν ὁ κ. Παπαδογιαννάκης. Τῆς θ. Λειτουργίας τῆς κυριώονυμης ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, 30ῆς τ.μ., προέστη ὁ Σεβ. κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΣ, συμπαρασταθὴς ἀπὸ τὸν Πρωτοσύγκελλο, τοὺς Ἡγουμένους τῶν Ἱ. Μονῶν Ἀρκαδίου Ἄρχιμ. Μύρωνα καί Ρουστικῶν Ἄρχιμ. Ἰωάννη καί τοὺς Ἐφημερίους τοῦ ναοῦ. Τὸν θ. λόγος πρὸς τό πυκνὸν ἐκκλησίασμα, μετὰξὺ τοῦ ὁποίου ἦσαν καί οἱ Ἄντινομάρχες κ.κ. Ἰωάννα Κεφαλογιάννη καί Ζωὴ Σιταρένιου, ἐκπαιδευτικοὶ καί μαθητές, ἐκήρυξεν ὁ κ. Ἄντ. Μιχελουδάκης, θεολόγος καθηγητῆς. Στό τέλος ὁ Σεβασμιώτατος εὐλόγησε τοὺς προσφερθέντες ἄρτους καί εὐχρήθηκε γιὰ τοὺς διδάσκοντες καί διδασκομένους στά Ἐκπαιδευτήρια τῆς πόλεός μας.

Ἐξάλλου, τὴν 1η Φεβρουαρίου, παρουσία τοῦ Σεβ. κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ, τοῦ Δημάρχου Ρεθύμνης κ. Γεωργ. Μαρινάκη καί πολλῶν ἀκροατῶν, τό Παράρημα Ρεθύμνης τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων ἐτίμησε τοὺς προστάτες τοῦ Ἁγ. Τρεῖς Ἱεράρχες μέ ἐκδήλωση στὴν αἴθουσά του. Στὴ διάρκειά της ἡ Χορωδία «Παῦλος Βλαστός» ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτη κ. Ἄντ. Μιχελουδάκη ἔψαλεν ἐπικαίρους ὕμνους καί ὁ Πρωτοπρ. Δημ. Χριστοδουλάκης, θεολόγος, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες».

Συμπαράσταση προς τούς Παλαιστίνιους

Τὴν Κυριακὴ 18 Ἰανουαρίου 2009 ἀνεγνωσθῆ σχετικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Σεβ. κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ σὺς Ἐνορίες τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς μας καὶ ἔγινε δισκοφορία γιὰ τοὺς πληγέντες ἀπὸ τὸν πρόσφατο πόλεμο Παλαιστίνιους τῆς Γάζας. Τὸ ποσὸ τῶν 13.000 Εὐρώ, πού συγκεντρώθηκεν, ἀπεστάλη στὴν Ἑλληνορθόδοξη Ἀρχιεπισκοπὴ Γάζης γιὰ νὰ διατεθεῖ πρὸς ἀνακούφιση τῶν πληγέντων.

Ἐκδήλωση στὴν Κράνα τοῦ Δήμου Κουλούκωνα

Τὴν 1η Φεβρουαρίου 2009 ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΣ, συμπαρασταθεὶς ἀπὸ τὸν Πρωτοσύγκελλον Ἀρχιμ. Ἄνθ. Μαντζουράνη, τὸν Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπο Πρωτοπρ. Γεώργ. Μυρθιανό κ.ἄ. Κληρικούς, προέστη τῆς θ. Λειτουργίας καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγο στὸν ἱ. ἔνορ. ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κράνας. Στὴ συνένεχια, παρουσία τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, προέστη ἱ. Μνημοσύνου γιὰ τοὺς ἀγωνισθέντες καὶ θυσιασθέντες γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη πίστη καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς Κρήτης κατοίκους τοῦ χωριοῦ καὶ τὸν ἀειμνηστον Ἱερέα Νικόλαο Κόκκινο (γνωστὸ καὶ ὡς ἦρωα παπὰ Κρανώτη). Στὸ τέλος ὁ Δήμαρχος Κουλούκωνα κ. Δημ. Κόκκινος, ὁ Πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ Πρύτανης τοῦ Παν/μίου Κρήτης κ. Ἰωάν. Παλλήκαρης ἀναφέρθηκαν στὸ νέο βιβλίο τοῦ κ. Μιχ. Τρουλῆ, *Ἡ Κράνα στὴ Μεγάλῃ Κρητικῇ Ἐπανάστασι (1866-1869)*, τὸ ὁποῖον ἐξέδωσεν ἡ Ἐνορία Κράνας.

Ἱ. Λείψανα τοῦ Ἁγ. Λουκά στὴ Μητρόπόλῃ μας

Ἐπειτα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ ὁ Ἠγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Σαγματᾶ Βοιωτίας Ἀρχιμ. Νεκτ.

Ἄντωνόπουλος μετέφερε γιὰ δευτέρη φορά στὸ Ρέθυμνο, πρὸς εὐλογία καὶ ἀγιασμό τῶν πιστῶν, ἱ. Λείψανα τοῦ Ἁγ. Λουκά, Ἐπισκόπου Συμφερουπόλεως καὶ Κριμαίας, τοῦ ἱατροῦ καὶ θαυματουργοῦ (1877-1961). Τὸ πρωὶ τῆς 7ης Φεβρουαρίου 2009 τὰ ἱ. Λείψανα ἐτέθησαν σὲ προσκύνηση στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Γεωργίου Ἀρσανίου, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς θ. Λειτουργίας καὶ ἐχειροτόνησε σὲ Πρεσβύτερο τὸν ἀδελφὸ τῆς Μονῆς Διάκονον Ἐφραίμ Μανουσάκη. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας τὰ ἱ. Λείψανα μεταφέρθηκαν στοὺς ἱ. ναοὺς Ἁγ. Γεωργίου Ἀνωγείων, Ἁγ. Γεωργίου Ζωνιανῶν καὶ Ἁγ. Μαρίνας Λιβαδίων καὶ ἀργότερα στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Σωτήρος Χριστοῦ Κουμπέ. Τὴν ἐπομένην, 8η τ.μ., τὰ ἱ. λείψανα ἐτέθησαν σὲ προσκύνηση στὸν ἱ. ἔνορ. ναὸν Ἁγ. Γεωργίου Περάματος, ὅπου μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν ὁ π. Νεκτᾶριος ἀναφέρθηκεν ἐκτενωῶς στὸν βίον τοῦ θαυματουργοῦ Ἁγίου. Τὴν εὐθύνη τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν εἶχαν ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. Ἄνθ. Μαντζουράνης καὶ οἱ κατὰ τόπους Ἐφημέριοι τῶν Ἐνοριῶν.

Ἱ. Μνημόσυνο γιὰ τοὺς εὐεργέτες τῆς Ἱ. Μητροπόλεως

Τὴ 15η Φεβρουαρίου 2009 ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΣ προέστη τῆς θ. Λειτουργίας στὸν ἱ. Μητροπολ. ναὸ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου καὶ στὸ τέλος ἱ. Μνημοσύνου γιὰ τοὺς εὐεργέτες καὶ δωρητὲς τῆς Μητροπόλεώς μας.

Ἐκλογή νέου Μητροπολίτου Κώου

Τὴν 23η Φεβρουαρίου 2009 συνήλθεν ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Παναγιωτ. Κ.Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἔθεσε,

λόγω βαθέος γήρατος καί ἀσθένειας, σέ διαθεσιμότητα τόν Σεβ. Μητροπολίτη Κώου καί Νισύρου κ.κ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟ καί μέ πρόταση τοῦ Παναγιωτάτου ὡς νέος Ποιμενάρχης τῆς χηρευσάσης Ἱ. Μητροπόλεως ἐκλέχθηκε παμψηφεί ὁ Ἄρχιμ. Ναθαναήλ Διακοπαναγιώτης, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καρπάθου καί Κάσου. Ἡ Χειροτονία του ἔγινεν ἀπό τόν Πατριάρχη καί τά μέλη τῆς Συνόδου τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας, 8η Μαρτίου, στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Φαναρίου καί ἡ Ἐνθρόνισή του στήν Κῶ τήν 28η Μαρτίου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας μέλος τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου

Τήν 26η Φεβρουαρίου 2009 ἔγινεν ἡ τακτική ἀνασυγκρότηση τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τό ἐξάμηνον ἀπό 1ης Μαρτίου ἕως 31ης Αὐγούστου ἐ.ἔ. Κατά τό διάστημα τοῦτο ἡ Σύνοδος θά συνεδριάξει ὑπό τήν προεδρία τοῦ Παναγιωτ. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κ.Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ καί θά μετέχουν στίς ἐργασίες της οἱ Σεβ. Μητροπολίτες: Θεοδορουπόλεως κ.κ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ, Τρανουπόλεως κ.κ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ, Ἰμβρου καί Τενέδου κ.κ. ΚΥΡΙΑΛΟΣ, Αὐστρίας κ.κ. ΜΙΧΑΗΛ, Ἀτλάντας κ.κ. ΑΛΕΞΙΟΣ, Πριγκηποννήσων κ.κ. ΙΑΚΩΒΟΣ, Προικοννήσου κ.κ. ΙΩΣΗΦ, Φιλadelphείας κ.κ. ΜΕΛΙΤΩΝ, Σεβαστείας κ.κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΣ, Γαλλίας κ.κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ καί Νέας Ζηλανδίας κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ.

Τιμητική ἐκδήλωση γιά τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης

Παρουσία τοῦ ἐκπροσωπήσαντος τόν Παναγιώτ. Οἰκουμενικό Πατριάρχη Κ.Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Κνωσοῦ

κ. ΕΥΓΕΝΙΟΥ καί πολλῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν τῆς Μεγαλονήσου, τοῦ Γεν. Γραμματέα τῆς Περιφέρειας Κρήτης κ. Σερ. Τσόκα κ.ἄ. τοπικῶν Ἀρχῶν καί πυκνοῦ ἀκροατηρίου πραγματοποιήθηκε τήν 27η Φεβρουαρίου 2009 στήν αἴθουσα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Ὁ Χρυσόστομος» Χανίων τιμητική ἐκδήλωση γιά τόν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟ. Στή διάρκειά της, μετά τήν Προσφώνηση τοῦ Πρύτανη κ. Ἰωακ. Γρυσπολάκη καί τήν Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Κισάμου καί Σελίνου κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ μέ θέμα: «Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος: Διακονία ἀγάπης», ἔγινεν ἀνάγνωση τοῦ σχετικοῦ ψηφίσματος τῆς Συγκλήτου τοῦ Πολυτεχνείου Κρήτης καί ἐπιδόθηκε στόν τιμηθέντα τό Χρυσό Μετάλλιο τοῦ Ἰδρύματος σέ ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης γιά τήν προσφορά καί τή συμπαράστασή του καθόλη τήν πορεία ἀναπτύξεώς του, ἀκολούθησε δέ εὐχαριστήρια Ὁμιλία τοῦ ἁγίου Κρήτης. Στήν ἐκδήλωση τόν Σεβ. Μητροπολίτη μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΝ ἐκπροσώπησεν ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. Ἄνθ. Μαντζουράνης.

Νέο Δ.Σ. στόν Σύνδεσμο Θεολόγων Κρήτης

Κατά τήν ἐτήσια τακτική Γεν. Συνέλευση τῶν μελῶν τοῦ Παγκρητίου Συνδέσμου Θεολόγων, πού πραγματοποιήθηκε τήν 28η Φεβρουαρίου 2009 στό Ἱεράκλειο, διεξήχθησαν καί οἱ προβλεπόμενες ἀρχαιρεσίες γιά τήν ἀνάδειξη νέων ὀργάνων διοικήσεως. Τό νέο Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτήθηκε σέ σῶμα ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος: Γεώργ. Στριλιγκάς, Ἀντιπρόεδρος: Πρωτοπρ. Ἄνδρ. Καλιοντζάκης, Γεν. Γραμματέας: Ἄντ. Δουνδουλάκης, Ταμίας: Νικ. Χριστοδουλάκης, Μέλη: Πρεσβ. Ἐμμ. Ἀντωννάκης, Θεόδ. Ρηγιγιώτης, Ἰωάνν. Λίλης, Ἐμμ. Φούσκης καί Μιχ. Τσακιράκης.

Ὁ Ἑσπερινός τῆς Συγγνώμης στόν Μητροπολιτικό μας ναό

Μέσα σέ κατανυκτική ἀτμόσφαιρα τελέσθηκε, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ καί παρόντων τῶν Κληρικῶν τῆς πόλεως, ὁ Ἑσπερινός τῆς Συγγνώμης τό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, 1ης Μαρτίου 2009, στόν ἱ. Μητροπολ. ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Ρεθύμνου. Στό τέλος ὁ Ἄρχιμ. Παῖσιος Λαρεντζάκης, Ἱεροκήρυκας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, ὁμίλησε μέ θέμα: «Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή: πορεία πρός τό Πάσχα».

Ἡ Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας στό Ρέθυμνο

Τήν Κυριακή Α΄ Νηστειῶν, 8η Μαρτίου 2009, ἡ Ἐκκλησία μας γιόρτασε μέ λαμπρότητα τόν Θρίαμβο τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΣ προέστη τῆς θ. Λειτουργίας τοῦ Μεγ. Βασιλείου στόν ἱ. ἔνορ. ναό τῶν Ἁγ. Τεσσάρων Μαρτύρων τῆς πόλεώς μας. Τόν θεῖο λόγο πρός τό πολυπληθές ἐκκλησίασμα ἐκήρυξεν ὁ Ἄρχιμ. Ἀνθ. Μαντζουράνης. Ἀκολούθησεν ἡ ἱ. λιτάνευση τῶν Εἰκόνων γύρω ἀπό τόν ναό καί ἡ ἀνάγνωση τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας ὁ Σεβασμιώτατος ἐχοροστάτησε κατά τόν Ἑσπερινό στόν ἱ. ἔνορ. ναό τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Καλλιθέας. Στό τέλος ὁ Προϊστάμενος τοῦ ναοῦ καί ὑπεύθυνος τοῦ Γραφείου Ἑξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Μητροπόλεώς μας Πρωτοπρ. Δημ. Χριστοδουλάκης ἀναφέρθηκε στίς δραστηριότητες τοῦ Γραφείου καί ὁ Διάκονος Δαμασκ. Λιονάκης, θεολόγος Κληρικός τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Ἡ Ἱεραποστολή στόν ἄωρο τῆς Ἐκκλησίας».

Συνεδρίαση τῆς Ἱ. Συνόδου

Τή 10η Μαρτίου 2009 συνεδρίασεν ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ στήν ἔδρα της, τό Ἡράκλειον, ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καί ἀσχολήθηκε μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά θέματα τῆς ἀρμοδιότητάς της. Ὅπως σημειώνεται σέ σχετικόν Ἀνακοινωθέν, «ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκφράζει τή συμπαράστασή της σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους τῆς Μεγαλονήσου, οἱ ὅποιοι μέ πολύ μόχθο καί ἰδρώτα, καί μάλιστα συχνά κάτω ἀπό ἀντίξοες συνθήκες, ἀγωνίζονται καθημερινά νά ἐπιβιώσουν ἀνάμεσα στίς δύσκολες οικονομικές συγκυρίες πού ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα βιώνει, καί ἐπικαλεῖται γιά τόν καθένα χωριστά τή δύναμη καί τή βοήθεια τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ».

Συνάξεις Ἐφημερίων

Κανονικά πραγματοποιήθηκαν στόν ἱ. ναό τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος Ἐπισκοπείου καί οἱ καθιερωμένες μηνιαῖες Συνάξεις Ἐφημερίων τοῦ Φεβρουαρίου καί Μαρτίου 2009. Στήν πρώτη (21/2), παρουσία καί τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ, ὁ Ἄρχιμ. Παρθ. Καλυβιανάκης, Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀτάλης-Μπαλῆ, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Γέρον Πορφύριος. Ὁ βίος καί ἡ διδασκαλία μᾶς σύγχρονης ἀγιοπατερικῆς φυσιογνωμίας» καί στή δεύτερη (21/3) ὁ Ἄρχιμ. Χρυσόστ. Κατσουλιέρης, Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐσφιγμένου τοῦ Ἁγίου Ὅρους μίλησε μέ θέμα: «Ὁ Ἱερέας ὡς μάρτυρας στή σύγχρονη ἐποχή».

Καί νέο βιβλίον γιά τόν πρ. Κισάμου

Ἡ κα Μαρία Ἀνουσάκη-Πάλλιου καί ἡ ἐφημερίδα *Τά Χρονικά Κισάμου καί Σελίνου* ἐξέδωσαν τόν ὑπό τόν τίτλον *Εἰρηναῖος* νέο καλαισθητό τόμο, στίς σελίδες

τοῦ ὁποίου καταχωροῦνται οἱ μαρτυρίες πολλῶν γιά τόν πολιοῦ Σεβ. Μητροπολίτη πρ. Κισάμου καί Σελίνου κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟ Γαλανάκη. Ἡ πρώτη παρουσίαση τοῦ τόμου ἔγινε τήν 21η Μαρτίου 2009 στήν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημία Κρήτης καί στή διάρκειά της ἀναφέρθηκαν στό ἔργο οἱ κ.κ. Δημ. Κυριτσάκης, Ἀντιπρόεδρος Ἀρείου Πάγου ἐ.τ., Σταμ. Ἀποστολάκης, Δάσκαλος-Λαογράφος, καί Ἰωάννα Βασιλάκη, Νομικός.

Λαμπρός ὁ ἑορτασμός τῆς 25ης Μαρτίου

Μέ κάθε λαμπρότητα τιμήθηκε κι ἐφέτος στό Ρέθυμνον ἡ διπλή, θρησκευτική καί ἐθνική, γιορτή τῆς 25ης Μαρτίου. Τό πρωί τῆς παραμονῆς, 24ης τ.μ. ἔγιναν ὀμιλίες καί ἑορταστικές ἐκδηλώσεις στά Σχολεῖα τῆς Πρωτοβάθμιας καί Δευτεροβάθμιας Ἐκπαίδευσως καί στέψη τοῦ Ἡρώου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη ἀπό μαθητές κ.ἄ., καί τό ἀπόγευμα τελέσθηκεν ὁ πανηγυρικός Ἐσπερινός στόν ἑορτάζοντα ἰ. ἔνορ. ναό τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων τῆς πόλεως. Στόν ἴδιο ναόν ἔγινε τό πρωί τῆς ἐπομένης ἡ θ. Λειτουργία καί λίγον ἀργότερα ἐψάλη, παρουσία τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως, Ἀναπλ. Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν κ. Χρ. Μαρκογιαννάκη καί τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν ἡ ἐπίσημη Δοξολογία γιά τήν ἐθνικήν ἐπέτειο στόν ἰ. Μητροπολ. ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Ρεθύμνου. Ἀκολούθησαν Τρισάγιο καί κατάθεση στεφάνων στό Ἡρῶο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη καί ἡ καθιερωμένη παρέλαση τμημάτων πολιτιστικῶν φορέων, μαθητῶν, ἐνόπλων δυνάμεων καί σωμάτων ἀσφαλείας στήν κεντρική λεωφόρο Κουντουριώτη.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας στό Ὁδεῖο τῆς πόλεως μας τό Μουσικό Σχολεῖο Ρεθύμνου παρουσίασε μουσική ἐκδήλωση μέ τίτλο «Ἡ Κυρία τῶν Ἀγγέλων – Ἡ Κυρά τῶν

Ἀμπελιῶν » γιά νά τιμηθεῖ ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου καί ὁ ποιητής Γιάννης Ρίτσος γιά τά 100 χρόνια ἀπό τή γέννησή του.

«Τῶν Παναγιῶν τό Καταλόγι»

Ἡ Θεατρική Ὁμάδα τῆς Συνάξεως Νέων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μας παρουσίασε φέτος, τήν 28η καί 29η Μαρτίου, στό Σπίτι τοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Δήμου Ρεθύμνης τό δρᾶμα *Τῶν Παναγιῶν τό Καταλόγι* σέ σκηνοθεσία Γ. Καλογεράκη, Δασκάλου Εἰδικῆς Ἀγωγῆς. Τό ἔργον εἶναι ἐμπνευσμένον ἀπό τό Μοιρολόι τῆς Παναγίας, λαϊκό θρῆνο τῆς Μεγ. Παρασκευῆς, καί γιά τή σύνθεσή του χρησιμοποιήθηκαν ἀπό τόν συγγραφέα κ. Καλογεράκη παραλλαγές ἀπ' ὅλη τήν Ἑλλάδα καί στοιχεῖα ἀπό τήν Ἀγ. Γραφή, τήν ἀρχαία γραμματεία καί τή βυζαντινή ὑμνολογία. Τήν παράστασή του συνόδευσε καί ἡ ἔκδοση μιᾶς πρωτότυπης ἱστορικής φιλολογικῆς καί λαογραφικῆς μελέτης 400 σελίδων. Τό ἔργον ἀποτελεῖται ἀπό 577 στίχους, μοιρασμένους σέ 9 αὐτοτελεῖς εἰκόνες, γραμμένους στόν ἱαμβικό δεκαπεντασύλλαβο τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, τή ζευγαρωτήν ὁμοιοκαταληξία καί κατά τό δυνατόν στό κρητικόν ἰδίωμα καί προσομοιάζει στά Κρητικά ἀριστουργήματα τῆς Ἀναγεννήσεως (Ἐρωτόκριτος, Ἐρωφίλη κ.λπ.). Ὁργανωτικοί ὑπεύθυνοι ἦσαν ὁ ὑπεύθυνος τῆς Συνάξεως Νέων Πρωτοπρ. Ἰωάννης Κλειδῆς καί ὁ Πρωτοπρ. Νικόλαος Νικηφόρος.

Ὁμιλίες στοὺς Κατανυκτικούς Ἐσπερινούς

Μετά τοὺς Κατανυκτικούς Ἐσπερινούς τῶν Κυριακῶν τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἔγιναν, παρουσία τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ, ὁ ὁποῖος ἔχοροστάτησε κατ' αὐτούς, καί πυκνοῦ ἀκροατηρίου, οἱ παρακάτω ἐπίκαιρες Ὁμι-

λίες: α) Ἀρχιμ. Παῖσιος Λαρεντζάκης, Ἱεροκήρυκας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, «Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, πορεία πρὸς τὸ Πάσχα» (ἰ. Μητροπολ. ναὸς Εἰσοδίων Θεοτόκου, 1/3), β) Διάκ. Δαμασκηνὸς Λιονάκης, θεολόγος, «Ἡ ἱεραποστολή στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας» (ἰ. ἐνορ. ναὸς Ἁγ. Γεωργίου Καλλιθέας, 8/3), γ) Ἀρχιμ. Κύριλλος Διαμαντάκης, Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Μ. Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας, «Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ» (ἰ. ναὸς Ἁγ. Ἀναργύρων Περιβολίων, 15/3), δ) Ἀρχιμ. Μακάριος Γρινιζάκης, θεολόγος καθηγητῆς, «Τὸ μήνυμα τοῦ Σταυροῦ» (ἰ. ἐνορ. ναὸς Ἁγ. Τεσσάρων Μαρτύρων Ρεθύμνου, 22/3), ε) Ἀρχιμ. Μεθόδιος Βερνιδάκης, Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, «Γεννηθῆτω τὸ θέλημά Σου» (ἰ. ἐνορ. ναὸς Κοιμήσεως Θεοτόκου Μασταμπᾶ, 29/3) καὶ στ) Ἀρχιμ. Γεράσιμος Μαροματάκης, Ἡγούμενος Ἱ. Μονῆς Ἀγκαράθου Ἡρακλείου, «Ὁ ὀργανικός σύνδεσμος τῆς μετάνοιας μὲ τὸ κήρυγμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (ἰ. ἐνορ. ναὸς Ἁγ. Κων/νου καὶ Ἑλένης Ρεθύμνου, 5/4).

Νέες ἐκδόσεις

Ἡ Ἐνορία Κράνας ἐξέδωσε τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ Κράνα στή Μεγάλη Κρητικὴ Ἐπανάσταση (1866-1869)* νέο πόνημα τοῦ κ. Μιχ. Τρούλη, φιλόλογου-ἱστορικοῦ. Μία πρώτη παρουσιάσή του ἔγινε τὴν 1η Φεβρουαρίου 2009 στὴν Κράνα.

Ἡ πρόσφατα ἰδρυθεῖσα Ἱ. Μονὴ Ἁγ. Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας τῆς Μητροπόλεώς μας ἐξέδωσε τὰ ὑπὸ τοὺς τίτλους *Οἱ ἀγῶνες τῶν Μοναχῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ Τὸ σχίσμα τοῦ Ζηλωτικοῦ Παλαιομερολογιτισμοῦ* πονήματα τοῦ Ἀρχιμ. Βασιλ. Παπαδάκη. Ἐξέδωσεν ἐπίσης τὰ ὑπὸ τοὺς ἐξῆς τίτλους ἔργα τοῦ ἴδιου συγ-

γραφέα: *Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία γιὰ τίς ἐκτός Γάμου σχέσεις, Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία γιὰ τὰ Διαζύγια, Ἐξομολόγηση – θεία Κοινωνία – Νηστεία, Ὑπερηφάνεια – Ταπείνωση καὶ Τὸ πάθος τῆς Κατακρίσεως.*

Χειροτονίες - Χειροθεσίες

Ὁ Σεβ. κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΣ ἐχειροτόνησε σέ Πρεσβύτερο τὸν Διάκονον Ἐφραίμ Μανουσάκη (Καθολικὸν Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Γεωργίου Ἀρσανίου, 7.2.2009) καὶ σέ Διάκονο τὸν Θεόδωρο Σηφάκη (ἰ. ἐνορ. ναὸς Ἁγ. Κων/νου καὶ Ἑλένης Ρεθύμνου, 14.3.2009). Ἐξάλλου, ἐχειροθέτησε σέ Πρωτοπρεσβυτέρους τοὺς Οἰκονόμους Δημήτριο Δάνδολο καὶ Δημήτριο Καραγιαννάκη (ἰ. ἐνορ. ναὸς Ἁγ. Χαραλάμπους Ἀλφᾶς, 10.2.2009) καὶ σέ Πνευματικούς τοὺς Πρεσβυτέρους Ἰωάννη Μαυρουλάκη καὶ Ἐμμανουήλ Σαρρῆ (ἰ. ἐνορ. ναὸς Ἁγ. Κων/νου Ρεθύμνου, 14.3.2009).

Ἐχειροθέτησε, τέλος, σέ Μεγαλόσχημη Μοναχὴ τὴν Εἰρήνη (κατὰ κόσμον Μαρία) Ζηρᾶ (Καθολικὸν Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Εἰρήνης Ρεθύμνου, 17.3.2009).

Πρόγραμμα 1. Ἀκολουθιῶν Μεγ. Ἑβδομάδος καί Πάσχα 2009

ΣΤΟΝ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΝΑΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ Ι. ΝΑΟΥΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

12 Ἀπριλίου, Κυριακή τῶν Βαΐων.

- 7.00 π.μ.: Ὅρθρος καί θεία Λειτουργία Ἰωάνν. Χρυσσοστόμου.
6.00 μ.μ.: Ἑσπερινός.
8.00 μ.μ.: Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου.

13 Ἀπριλίου, Μεγάλη Δευτέρα.

- 7.00 π.μ.: Ὑμνος καί Ἑσπερινός μέ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων.
6.00 μ.μ.: Μεγάλον Ἀπόδειπνο.
8.00 μ.μ.: Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου.

14 Ἀπριλίου, Μεγάλη Τρίτη.

- 7.00 π.μ.: Ὑμνος καί Ἑσπερινός μέ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων.
6.00 μ.μ.: Μεγάλον Ἀπόδειπνο.
8.00 μ.μ.: Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου.

15 Ἀπριλίου, Μεγάλη Τετάρτη.

- 7.00 π.μ.: Ὑμνος καί Ἑσπερινός μέ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων.
5.30 μ.μ.: Μικρόν Ἀπόδειπνο καί Ἅγιον Εὐχέλαιο.
8.00 μ.μ.: Ὅρθρος Μεγάλης Πέμπτης.

16 Ἀπριλίου, Μεγάλη Πέμπτη.

- 6.30 π.μ.: Ἑσπερινός καί θεία Λειτουργία Μεγ. Βασιλείου.
7.00 μ.μ.: Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Παθῶν (12 Εὐαγγελίων).

17 Ἀπριλίου, Μεγάλη Παρασκευή.

- 9.00 π.μ.: Μεγάλες ᾠδὲς καὶ Μεγάλος Ἑσπερινός τῆς Ἀποκαθλώσεως.
7.30 μ.μ.: Ὁρθρος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου (Ἐπιτάφιος Θρηῖνος).
9.30 μ.μ.: Συνάντηση Ἐπιταφίων τῆς πόλεως στήν πλατεία τῶν Ἁγ. Τεσσάρων Μαρτύρων.

18 Ἀπριλίου, Μέγα Σάββατον.

- 8.30 π.μ.: Μεγάλος Ἑσπερινός τοῦ Πάσχα μέ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγ. Βασιλείου.

19 Ἀπριλίου, Κυριακή Ἁγίου Πάσχα.

- 11.00 μ.μ. Παννυχίδα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Τά προκαταρκτικά τοῦ Μεσονυκτικοῦ, ἡ Τελετή τῆς Ἀναστάσεως καί ἡ πασχαλινή θεία Λειτουργία Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
11.00 π.μ.: Μεγάλος Ἑσπερινός τῆς Ἀγάπης. Μετά ἀπό σύντομη Τελετή στόν ἱ. ἐνοριακό ναό τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων Ρεθύμνου πάνδημη λιτάνευση τῆς Ἀναστάσεως διά τῶν ὁδῶν Ἀραμπατζόγλου, Παλαιολόγου καί Ἀρκαδίου καί στή συνέχειαν ὁ Ἑσπερινός στόν ἱ. Μητροπολιτικό ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Ρεθύμνου καί ἡ εὐλόγηση τῶν πασχαλινῶν ἀυγῶν. Στό τέλος Δεξίωση στήν αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου.

21 Ἀπριλίου, Τρίτη τῆς Διακαινησίμου,

Ἁγ. Νεοφανῶν Μαρτύρων Ραφαήλ, Νικολάου καί Εἰρήνης τῶν ἐν Λέσβῳ.

- 7.00 π.μ.: Ὁρθρος καί θεία Λειτουργία.

23 Ἀπριλίου, Πέμπτη τῆς Διακαινησίμου,

Ἁγ. Γεωργίου Τροπαιοφόρου Μεγαλομάρτυρος.

- 7.00 π.μ.: Ὁρθρος καί θεία Λειτουργία.

24 Ἀπριλίου, Παρασκευή τῆς Διακαινησίμου,

Ἑπεραγίας Θεοτόκου Ζωοδόχου Πηγῆς.

- 7.00 π.μ.: Ὁρθρος καί θεία Λειτουργία.